

HEIDAL

Nasjonalparkriket

Gratis - Free - Frei

Hei og velkommen til Heidal!

Heidalsguiden er tenkt som en hjelp for alle som vil bli bedre kjent med bygda. Her finner du tekster som beskriver bygda slik den er i dag, men også litt om opprinnelsen. Flere av de vanligste turmulighetene er også beskrevet.

Annonsørene som er med i Heidalsguiden er de som gjør det mulig å gi ut en såpass fyldig brosjyre. Håper annonsene kan være til hjelp ikke bare for de som reiser gjennom bygda, men også for alle som har hytte og fastboende heidøler.

Brosjyra kan også leses på nettet som pdf. www.heidal.no

Håper Dere får et fint opphold i Heidal!

Døla-Bilde
Bård Bårdløyken
dola-bilde@fjellnett.no

- **Dagligvarer**
- **Tipping**
- **Apotekutsalg**
- **Blomster**
- **Kaffekrok**

„Velkome innum,,

COOP

marked

tlf 612 34053
2676 HEIDAL

09.00 - 18.00 (18.00)

Innhold

2	Velkommen
5	Hilsen fra ordføreren
6-7	Kart over Heidal
8	Heidal, norsk
10-11	Heidal, English
12-13	Sjoafestivalen
14-15	Heidal, Deutsch
16	Navnet Heidal
18	Rafting i Heidal
21+83	Eventyrfestivalen
25	Oversikt over arrangement
27	Vågå
28	Kvitskriuprestein
30	Teater: "Amerikabrevet"
32	Kulturlandskap
34-35	Heidal kyrkje
36	Gammeldanspub
48	Sjoa Elv
49	Sjodalen
50	Åpen helg
52	Otta
53	Sel kommune
54	Rondane
55	Glittersjø Fjellgård
56	Primærnæringene
58	Vinteraktiviteter
59	Hytteområder
60-62	Trolla på Heidalsskogen
66	Sel bibliotek
68	Lom
69-74	English
75-81	Deutsch

Turforslag:

20	Horgjedrågje
	Øykjeholet
22	Gamle Mugsetervegen
23	Råk til Refjellet
24	Kvernsteinsberget
36	Høgste flye
37	Vardhø
38	Mugkampen
	Steinhø og Storhø
39	Rindhovda
40	Kvernbrusråket
	Høgmillområket
42-43	Turkart
44	Martnasråket
	Rudihøråket
46	Fiskeforslag
49	Ridderspranget
50	Glittertind
55	Høgsetrene i Heidal
63	Lemonsjøen
64	Turmeny
65	Bergdøldalen

**LALM
HANDVERKSENTER**

-når kvalitet teller...

Skreddersydd heltreprodukter.
Kjøkken - Bad - Garderober - Senger
Vinduer - Dører - Restaurering
Uforpliktende tilbud

2682 LALM - 61239034 -
www.lalmhandverkssenter.no
post@lalmhandverkssenter.no

**Kayaks &
Accessories**

STRIE STRØMMER

Phone:
+47 47 41 46 69

www.striestrommer.no

Ta for deg av Heidal

Med ei samfunnsutvikling der verdi er ensbetydende med penger og effektivitet, må det kjempes for at kjerneverdier som tradisjoner, kultur og kulturhistorie skal få sin plass og oppmerksomhet. Det kreves pågangsmot, oppfinnsomhet, samhold og ikke minst tro på seg selv og sine kvaliteter skal ei bygd som Heidal skape et livsgrunnlag framover. Man må jobbe sammen og få fram hva man har å by på. Bygda må by på seg selv.

Nettopp dette oppsummerer idéen bak og innholdet i Heidalsguiden. Her presenteres ei livskraftig bygd der sterk identitet og bevissthet om egne kvaliteter skaper grunnlaget for det gode liv for både heidølen og den besøkende.

Vi som bor i kommunen blir minnet om kvaliteter og opplevelsesmuligheter som Heidal representerer. I årets utgave åpner utgiveren på nytt eventyrbygda og ønsker velkommen. Flotte gardsanlegg som Nordre Ekre og Søre Harildstad vil gjerne være ditt vertskap – for et måltid eller for en overnatting. På Nisseloftet eller Håndverkstunet finner du gaven til deg selv eller noen du er glad i. Sjoafestivalen 10. – 18. juli inviterer deg til en opplevelse med sprut i fantastiske Sjoa. Uka etter 17. - 25. juli kan du vandre inn i eventyrverdenen til Eventyrfestivalen. Du kan ta en stopp i Bjølstadmo som etter et flerårig stedsutviklingsprogram nå står fram som et av de flotteste tettstedene i Gudbrandsdalen. Og ta for all del en avstikker til seterområdene Stålom og Kvernbru, eller en tur inn i Murudalen. Her finner du ro i sjelen! Kanskje egen hytte i Heidal er en idé?

Velkommen til Heidal 2010 – ei moderne bygd med sterke røtter.

Dag Erik Pryhn
Ordfører i Sel

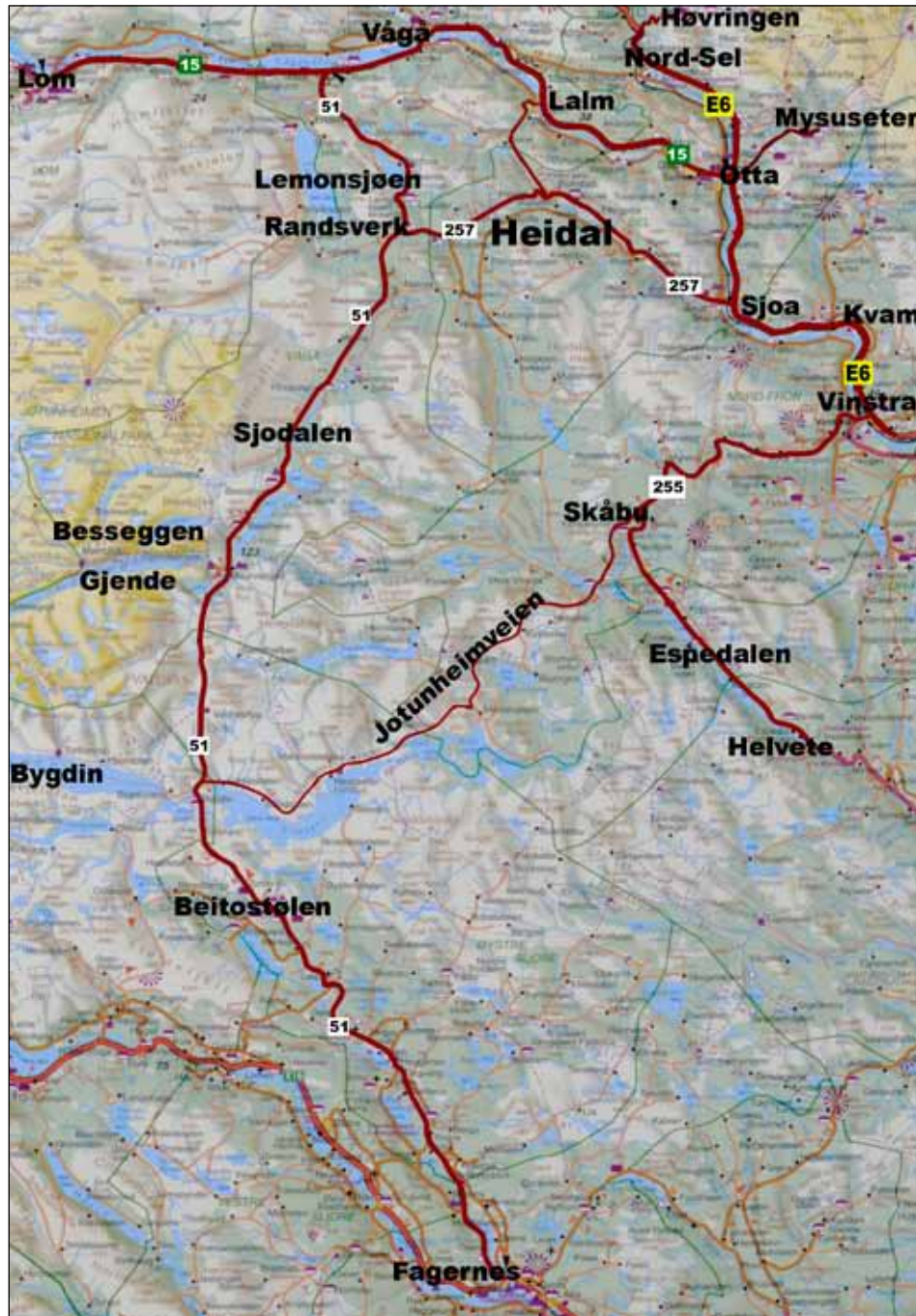

**Rideturer på Høgsetra
Heidal**

Halvdags-og heldagsturer samt overnattingsturer.

Bestilling og info.
Kristin Knørr. tlf. 48096564
Tor-Even Evensen. tlf. 99449393

www.oienovre.no

Bygge nytt eller bare pusse opp litt?

Stort eller lite byggeprosjekt - det er mer mellom grunnmur og pipebeslag enn de fleste aner. Derfor står vi gjerne til tjeneste med gode råd og veiledning, og selvsagt leverer vi det du trenger av byggevarer og verktøy til konkurransedyktige betingelser.

Velkommen til Bygger'n!

BYGGER'N

HEIDAL

2676 Heidal - tlf. 61 23 49 70 - fax. 61 23 49 71
info@heidal.byggern.no - www.byggern.no/heidal/

HEIDAL

Heidal blir med rette kalla Noregs største levande museum! Her finn vi velstelte tømmerhus på kvar ein gard. Ved å studere Heidal, vil ein få eit godt inntrykk av korleis ei fjellbygd såg ut i gamle tider. Ein stor del av husa i bygda er frå før år 1900, og mange er opptømra på 1700-talet. Dei eldste husa i Heidal er frå 1500-talet.

Tømmerarkitekturen i bygda er av den beste i landet. Ekstra fint og imponerende er det at storparten av dei gamle husa er svært godt vedlikehaldne og i dagleg bruk. I alle bygdene i Nord-Gudbrandsdalen finn vi at den gamle kulturarven er tatt godt vare på. Heidal er likevel spesiell. Omlag 100 av dei 400 freda husa i norddalen ligg i den vesle fjellbygda! Vi finn freda bygningar på sytten gardar, og ni gardar er totalfreda. Storparten av dei freda husa finn vi på dei største gardane. I dei seinare åra har òg ein del hus på tidlegare husmannsplassar vorte freda og restaurerte.

I Heidal har vi eit særprega kulturlandskap. Nede i dalbotnen glitrar og susar det frå det grågrøne vatnet i elva Sjoa. På det fyrste naturlege platået oppe i dalsida ligg gardrekkja med sine solbarka tømmerhus. Fleire av storgardane som låg her er nå delte i mindre bruk, men vi får eit godt bilde av korleis det såg ut her for hundre år sidan.

Høgare oppe i lia ligg mange av dei tidlegare husmannsplassane. Eit slikt bruk tilhørde ein av de større gardane, men husmannsfamilien som budde på plassen dreiv sjølv jorda mot å gjera pliktarbeid på garden. Etter kvart vart alle desse bruka sjølveigande. Mange er nå utvida og er gode og drivverdige bruk.

Øvst i bygda, ved Leirflaten, tek det av ein veg sørover mot Murudalen. Her kom det i gang bureising i mellomkrigstida. Med enkle hjelpemiddel bygde bureisarane opp denne grenda som dermed er ny i Heidals historie. I den stinne storskogen på Murudalen vart det brote opp god jord med hakke, grev og stubbrytar. Nå ligg nokre av dei største gardane i bygda der.

I tidlegare tider har det òg budd storfolk på Murudalen. Den kjente storjegeren Jo Gjende budde i Brurusten som ligg nørdest i dalen. Herifrå gjorde han ikkje turen lang til reinsfjellet rundt Gjende!

På fleire av dei gamle sæterstulane i Heidal blir gamal tradisjon halde i hevd. Framleis finn vi budeier som er på sætra om sommaren med ku og geit, og skaper liv i dei gamle sela (sæterhusa), som gjerne er like gamle som husa på garden nede i bygda.

Husflid av ulike slag er attåttnæring for mange heidøler. Særleg er bygda kjent for sine mange gode treskjærarar. Den som tar seg ein tur inn i den vakre kyrkja vår, vil få oppleve den rike treskurdtradisjonen i fullt monn! Mange av dei flinkaste tømmerarane og treskjærarane i dalen var med da kyrkja vart bygd opp att i 1941 etter den gamle som brann ned. Når det gjeld typiske kvinnehandverk, kan det nemnast at den gamle billedvevkunsten har vori og blir dyrka i Heidal. To av dei mest kjente billedveverskene i landet, Ragnhild og Karen Prestgard, var heidøler.

Mange tykkjer det er ei rik oppleving berre å reise gjennom Heidal. Vil du oppdage meir av bygdas særpreg, må du stoppe opp!

Opplev Norges største og best bevarte bygdekultur på nært hald! Sett av nokre feriedagar til å sjå deg om i Heidal!

GoRafting.no - Rafting Sjoa

Rafting
Juving
Riverboard
Overnatting
Mat

www.gorafting.no - post@gorafting.no - 61 23 50 00

HEIDAL

Heidal is famous for its large collection of old timber-buildings, one of the finest in Norway. The community is situated off the Gudbrandsdal valley. Take the turning at Sjoa, half-way between Otta and Vinstra. The road through Heidal is also the shortest route to the Jotunheim peaks and Gjende. For those travelling over the mountains to Fagernes, the R257 through Heidal is also the best route. The drive through Heidal is an experience in itself, but to get the real feeling of this living museum you have to stop and take a look around. This brochure will give you more information about the community, and will perhaps encourage you to take a closer look at it.

Heidal can safely be called Norway's largest living museum. Its huge collection of old timber-buildings provide a clear picture of what a mountain valley looked like more than a hundred years ago. A number of the buildings date from the 19th century, and some even from the 18th. The oldest house was built in the 16th century. The architecture of these houses is among the best in the country, but what is especially impressive is the sheer number of old houses which have been preserved here. It is these which give Heidal its unique quality. The Environment Ministry has worked out a landscaping plan which preserves this uniqueness while at the same time allowing room for the natural expansion and development of the community and its 1800 inhabitants.

The whole of the North Gudbrandsdal valley is remarkable for how well its cultural heritage has been preserved, but Heidal is perhaps the most remarkable part of the whole area. Of the 400 protected houses in the valley, one hundred of them are in Heidal alone. In all there are 17 farms with protected houses on them, and 9 farm estates which are wholly protected. Most of the protected houses are on the larger farms, but in recent years some of the buildings on the small cotter's farms have also been protected and restored.

The community structure of Heidal is also rather remarkable. At the foot of the valley is a row of large farms, many of which have been split up into smaller units today while still enabling one to see what the original structure looked

like 70–80 years ago. Higher up the valley are the rows of cotter's farms. These were smallholdings run by farm-workers as payment for their work on the larger farms. After these smallholdings passed into private ownership many of them were enlarged and are working farms today.

On the road to Sjudalen and Fagernes there is a turn-off to Murudalen. Here, in the early years of this century, settlers broke up and cultivated the land in the middle of the thick forestry. Even though the agriculture here is a relatively recent development, people have lived here for a long time. The legendary hunter Jo Gjende, for example, lived on the farm called Brurusten.

Many of Heidal's summer pastures are also rich in tradition, including centuries' old houses. Many of these farms are still in use.

Many Heidal dwellers practise different forms of homecraft as a way of earning extra money. Woodcarving is particularly popular, although many other traditional skills are practised too. Heidal church, built and decorated by local craftsmen, offers many fine examples of traditional wood-carving skills.

Just the drive through Heidal is an experience, but the real character of the place only reveals itself to those who take the time to stop and have a good long look around. This is Norway's largest and most finely preserved example of traditional rural settlement and is well worth a few days of your holiday. A stay here is a richly rewarding experience.

SJOAFESTIVALEN

Sett av dagene 09.-18. juli 2010 for å oppleve Sjoafestivalen, som arrangeres av raftingbedriftene GoRafting.no, Heidal Rafting og Sjoa Rafting AS. Multisportkonkurransen "Sjoa Challenge" blir Sjoafestivalens store høydepunkt der du får utfordre egne grenser på en helt ny måte. I tillegg blir det andre aktiviteter som bl.a. Sjoa Test'n Try, ulike kurs, en egen lagkonkurranse, samt Sjoa Family Float'n Fun for hele familien, med barneteater underveis.

Multisportkonkurransen "Sjoa Challenge": Fra Gjende til Heidal - ved, over og i Sjoa

Lørdag 10. juli arrangeres Sjoa Challenge; ved, over og i Sjoa. Festivalsjef Ine Skjørten karakteriserer arrangementet som helt unikt. På strekningen fra Gjende til Heidal skal deltagerne gjennom ulike, og kanskje litt uvanlige, aktiviteter i multisportssammenheng. I tillegg til løping, sykling og rafting blir det også noen overraskelser før utøverne kommer i mål, sier Ine Skjørten. Dagen avsluttes med velfortjent bankettmiddag

Sjoa Test 'n Try

Funderer du på hvordan brupendling kjennes, og ønsker du å føle Sjoas krefter fra et elvebrett? Da er Sjoa Test n' Try din sjanse til å forsøke nye aktiviteter. Ine Skjørten forteller om en glimrende mulighet til å prøve (og få smaken på) rafting, brupendling, elvebrett og elvekajakk, med bare en halv dags varighet pr aktivitet.

Sjoa Trial

Legg årets firmaarrangement til Sjoa fredag 16. juli. Ta med noen av dine kolleger og utfordre gjerne andre bedrifter til å stille opp i denne uformelle raftingkonkurransen. Det blir inndeling i flere heat, og med fellesstart i hvert heat. GoRafting.no, Heidal Rafting og Sjoa Rafting AS stiller med godt kvalifiserte raftingguider med stor vinnervilje, og et selvsagt fokus på -sikkerhet.

Sjoa Family Float'n Fun

Sjoafestivalen setter også fokus på barna. Festivalsjef Kjetil Eide opplyser om Family Float'n Fun på Otta elv, med underholdning og grilling i Otta sentrum.

Opplev verdenseliten i Sjoa

Sjoafestivalen går samtidig som Sjoa River Festival arrangert av Strie Strømmer og Norges Paddleforbund. Her får du en unik mulighet til å oppleve verdenseliten i sitt rette element – SJOA. De skal konkurrere i rodeo, ekstremutfør og ekstremsprint.

Vil du vite mer? Kontakt Sjoafestivalen direkte:

- Festivalsjef: Kjetil Eide tlf 97 63 51 33 kjet-eid@frisurf.no

HEIDAL

Heidal ist bekannt wegen seiner grossen Sammlung alter Holzhäuser. Nirgendwo im Lande ist die alte Kultur so vielfältig bewahrt, wie gerade hier. Das Dorf liegt in einem Seitental zum Gudbrandstal, die Strasse zweigt bei Sjoa ab, in der Mitte zwischen Otta und Vinstra. Die Strasse durch Heidal ist die kürzeste Strecke ins Jotunheimen und nach Gjende. Für alle, die über das Gebirge nach Fagernes wollen, lohnt es sich, die R 257 durch Heidal zu benützen. Die Fahrt durch das Tal ist an sich sehr schön, aber das echte Erleben dieses lebendigen Museums bedarf eines Aufenthaltes. In diesem Prospekt finden Sie nähere Hinweise auf die Sehenswürdigkeiten unserer Heimat. Vielleicht lassen Sie sich überreden.

Heidal wird mit Recht das grösste lebendige Museum in Norwegen genannt. Die unglaublich grosse Sammlung alter Holzgebäude macht es zu einem Geschichtsbuch, woraus wir ersehen können, wie ein Gebirgstal vor 100 Jahren oder noch früher aussah.

Viele der Häuser führen bis ins frühe 18. Jhd zurück. Das älteste Haus in Heidal stammt von etwa 1500. Die Holzbauweise unseres Tales zählt zu den besten des Landes, aber am beeindruckendsten ist, dass so viele alte Blockhäuser bewahrt sind, und dass das ganze Tal das Gepräge der Vergangenheit trägt. Das Ministerium für Umweltschutz hat einen Plan ausgearbeitet, dem zufolge die Eigenart des Tales bewahrt bleiben soll, wobei gleichzeitig eine Entwicklungsgrundlage für die 1800 Einwohner des Dorfes garantiert wird.

Obwohl das ganze Nord-Gudbrandsdal für die Bewahrung seines Kulturerbes bekannt ist, stellt Heidal etwas ganz Besonderes dar. Hier liegen 100 von den 400 denkmalgeschützten Häusern des Nordtales. Insgesamt stehen 9 Höfe total unter Denkmalschutz, und auf 17 Höfen gibt es Einzelgebäude, die geschützt sind.

Die meisten dieser Häuser und Denkmalschutz befinden sich in den grössten Gehöften, aber neuerdings hat man auch Häuslersiedlungen einbezogen.

Das Besiedlungsmuster in Heidal ist auch besonders. Zu unterst haben wir die Reihe mit den grössten Höfen. Viele davon sind heute in kleinere Einheiten aufgeteilt, vermitteln aber trotzdem ein Bild vom Anfang unseres Jahrhunderts.

Weiter oben am Hang liegen die Anwesen der Häusler wie angefädelt nebeneinander. Für die Arbeit auf dem Haupthof durften sie kleine Felder für sich selber bewirtschaften und sich ein spärliches Auskommen schaffen. Nach der Abschaffung des Häuslerwesens wurden viele vergrössert und sind zu ertragreichen Höfen geworden.

Etwas weiter oben in Tal kommt die Abzweigung zum Neusiedlergebiet Murudalen. Hier wurde zu Beginn des 20. Jhdts das Land gerodet und unter den Pflug gelegt. Wo einst dichter Wald war, liegen heute fruchtbare Bauernhöfe. Mit einfachen Hilfsmitteln haben die Menschen diese Siedlung angelegt, die zur neueren Geschichte von Heidal gehört. Der Überlieferung nach haben allerdings schon früher Leute in Murudalen gewohnt. Zu ihnen zählt der legendarische Jo Gjende, der Gross-Jäger, der sein Revier um Gjende hatte. Er stammt von Anwesen Brurusten.

Wertvolle Überlieferungen findet man auch auf den Almen von Heidal. Viele der Häuser sind mehrere Hundert Jahre alt, und viele Almen werden noch bewirtschaftet.

Im übrigen ist Heimarbeit ein wichtiger Neben-erwerb in Heidal. Besonders die Holzschnitzerei. Dieses einheimische Kunstgewerbe kann man am besten in der Heidaler Kirche bewundern, die von guten lokalen Handwerkern erbaut und dekoriert wurde.

Es ist wirklich ein Erlebnis durch das Heidal zu fahren. Verstärkt wird der Eindruck durch einen Aufenthalt in unserem Tal. Sie sollten sich unbedingt einige Tage in dieser reichsten und best bewahrten Heimatkultur Norwegens gönnen.

HEIDAL

Navnet Heidal kommer trolig av Heardal, der første ledd er genitiv av Hjò, nå Sjoa "(elva), den blanke". Heidal er et sidedalføre til Gudbrandsdalen. Dalføret strekker seg nordvestover fra Sjoa ved riksveg E-6. Fra bygdesenteret langs riksveg 257 er det knappe 20 min. bilkjøring ned til E-6. Gjennom Heidal er korteste vegen til Jotunheimen og Gjende. Riksveg 257 gjennom Heidal er også tilførselsveg til nasjonal turistveg over Valdresflya.

Heidal var egen kommune fram til 1965 da den ble slått sammen med Sel. Kommunesenteret i Sel er Otta. Heidal er et moderne bygdesamfunn med skole, barnehager, eldreinstitusjon, postkontor og butikker. Folketallet er ca 1500. Hovedgrunnlaget for bosetting og aktivitet er fortsatt landbruket, selv om sysselsettingen innenfor primærnæringen minker. Reiselivsnæringen er under utvikling. Noen gardar driver med gardsturisme med overnattingsgjester. Elvesporten har vokst sterkt de siste 10-årene og har blitt en betydelig næring. Her er mange store selskap for kommersiell drift.

Heidal blir kalt Norges største museum. Her er landets største konsentrasjon av tømra hus, der arkitekturen blir sett på som den beste i landet. Her kan du bo i et ekte 1700-tallshus!

Øverst i bygda, ved Leirflaten, tar fylkesveien av til Murudalen – ca 10km mot sør. Her er største bureisningsfeltet i Oppland, og grenda ble bygget fra midten av 1930-årene og fram på 1950-tallet. Et bureisningsminne i form av et hus med informasjon, innbo og treskulpturer ble reist her sommeren 2007. Tidligere fylkesmann i Oppland, Knut Korsæth var største økonomiske bidragsyter, sammen med andre private og offentlige instanser.

Bare det å reise gjennom Heidal gir deg en rik opplevelse. Og vil du oppdage mer av bygdas særpreg må du stoppe opp. Sommeråpen turistinformasjon finner du på Heidal Håndverkstun.

Leieskur av laftetømmer og materialer
Lengder opp til 9,3 meter. Barkemaskin
Salg av laftetømmer, grov firkant og materialer.

Thor Rusten
2676 Heidal - tlf. 90837340

Heidal Ysteri
Formost og vaksa ost
Liten produksjon og handarbeid sikrer god og gammaldags kvalitet.

Rømmegrøut av seterrømme
-til kvardags og fest. Fryseware i literboks og femliter spann.

Velkome innom til ostesmak og kvile på eit triveleg tun.
Rundkjøring og parkering for bussar

Heidal Ysteri - tlf. 99725964 - 2676 Heidal - e.post: post@heidal-ysteri.no

Heidal Handverkstun
Utsal av lokalproduserte husflid og handverksprod. frå om lag 60 ulike produsentar.
612 35860

RAFTING I HEIDAL

Elva Sjoa har nedbørsfeltet sitt i Jotunheimen Nasjonalpark og renner fra Gjende ned gjennom Sjudalen i Vågå og Heidal i Sel. Så møter den Gudbrandsdalslågen ved Åmodt på Sjoa. Sjoa ble i 1974 gitt varig vern mot kraftutbygging. Elva fører mye vatn og vassføringen er i hovedsak stabil. På grunn av dette og at elva renner gjennom variert, vakkert landskap med skiftende utfordringer, er elva svært attraktiv for elvesport. De første rafterne og elvepadlerne tok seg nedover elva for flere 10-år siden nå. Etter hvert har denne aktiviteten vokst betydelig. Flere elvesportsselskap har etablert seg, og driver kommersielt. Disse samarbeider med Sjoa Elveigarlag – en sammenslutning av de grunneierne som eier grunn som grenser til elva. Sjoa Elveigarlag har ansvar for tilrettelegging av plasser for iland- og utstigningsplasser. Basis for denne tilretteleggingen og for ferdselen på elva, er "Fleirbruksplan for Sjoa Elv", en plan som trolig er den første i sitt slag i Norge. Sel kommune som planmyndighet er også viktig tilrettelegger og bidragsyter til elvesporten. Frilufsloven med allemannsretten gjelder for uorganisert aktivitet, i hovedsak elvepadling. Kommersiell aktivitet er sterkere regulert gjennom plan- og bygningsloven.

I våre dager blir elvesporten stadig viktigere med tanke på aktivitet og næring i bygda. Stadig nye kategorier søker til denne aktiviteten og trafikken øker. Dette gir god reklame for Heidal. Sjoa elv regnes for å være av de beste naturlige raftingselvne i Europa, og elva er kjent i elvesportsmiljøet verden rundt.

Norges Padlerforbund etablerte for mange år siden Riksanlegget for elvepadling på Sjoa. Her er det stor aktivitet om sommeren, og det arrangeres både nasjonale og internasjonale mesterskap.

Velkommen for å se Heidalbygda fra elvebåtene på Sjoa!

Sjoa Rafting AS Om du tenker på ...

Og kan telle til fire?
Og din IQ er Ca...

Ring oss på
6 1234 000

SJOA RAFTING

www.sjoarrafting.no ::: 61 23 40 00

Reparasjoner - Service - Salg

JT Sykkel

2682 Lalm Tlf 612 39 199

mob. 99483888 - www.jtskykkel.no

HORGJEDRÅGJE

①

Gammel grendeveg for gardene sør i Øverbygda. Vegen var i daglig bruk fra eldgammel tid og fram mot 1950. En tid var Sør-Ro og Horgje brukt sammen, og Horgjedrågje var nok en viktig ferdselsåre i den tida. Fra 1867 ble Horgjedrågje brukt som skoleveg for ungene i Øverbygda, den siste tida ble den brukt som snarveg ned til bygda.

Drågje går opp langs Horgjegeilen og tar av oppover den bratte lia nord og opp for Horgje, og vidare oppover på nordre siden av Hjellebekken. Nedenfor brukene i Øverbygda deler vegen seg. En veg går sørover over Hjellebekken til Hjellet og Vetl-Espe og en veg går nordover til Sør-Ro. Bil må settes igjen nede ved riksvegen. Råket som går fra riksvegen og opp i Øverbygda er ca 1 km og svært bratt.

ØYKJEHOLET

②

Øykjeholet er som navnet forteller et hull eller en fordypning i terrenget. Området er på 20-30da. Sagnet forteller at Øykjeholet fikk navnet sitt fordi det her ble sluppet hester når de var blitt for gamle til bruk. Her skulle de gå til de døde. I Øykjeholet er det myrlendt og det renner ut en liten bekk fra myra.

Vegen til Øykjeholet går fra riksvegen over jordet opp til de gamle hustoftene i Søre Kleiven og følger veien til det nedlagte bruket Grothe et stykke oppover - før den tar av til høyre inn på en gammel tømmervei. Denne veien går gjennom Knippdalen før du kommer fram til Øykjeholet. Strekningsen går i et særegent landskap med mange fine utsiktspunkt.

Fra riksvegen til Øykjeholet er det ca 2 km og svært bratt.

En annen veg inn i Øykjeholet er å kjøre bil opp mot Espesetrene. Råket tar av mot høyre noen hundre meter etter at vegen flater ut. Dette er en kortere tur, som også byr på flott natur og en utfordrende sti. Vel en km å gå, kupert terreng, bratt ned i Øykjeholet. Urskog, med noen kjempetrær. (Bomveg)

Program norsk eventyrfestival

17.- 25. Juli 2010

Velkomen til Heidal og Norsk Eventyrfestival! 2010 blir niande året i rekkja og vi gler oss til å ta imot dykk som våre gjestar! Vi gjer vårt for at årets festival skal bli den beste nokonsinne!

Skuggreidd

Torsdag 22.7.10 og Fredag 23.7.10: kl. 19.00 på Bjølstadsetra.

Jakta på Trollskatten

Laurdag 17.7.10 og Sundag 18.7.10: kl. 13.00, 15.00 og 17.00 i Eventyrskogen.
Torsdag 22.7.10 og Fredag 23.7.10: kl. 13.00 i Eventyrskogen.

Onde stakken 24.7.10

kl. 19.00 ved Heidal Håndverkstun

Fest i moom

kl. 21.00 ved Heidal Håndverkstun

Lyden av fjell

Sundag 25.7.10: kl. 18.00 på Kvernbru, Bårdløyken seter

For meir informasjon besøk
www.eventyrfestivalen.no

GAMLE MUGSETERVEGEN ③

Dette er en gammel seterveg fra Mugsetrene til Nedre Heidal. Vegen ble brukt fra omkring 1700 og er fortsatt i bruk når buskapsen skal følges til og fra setra vår og høst. Da gardene i Nedre Heidal bygget setre, ble disse først etablert på Espesetrene øverst i solsida, og på Høgsetrene øverst i baksida. Etter hvert ble det knapt med beite, og mange flyttet setrene sine til Mugsetrene. Dette skjedde fra omkring 1700.

Gamle Mugsetervegen ble opparbeidet på nytt i 1908-09. Fra Faukstadsetra (lengst nord i Mugsetrene) går den over Mughalsen, forbi Steinkjørkja (stor karakteristisk stein) videre over elva Bergdøla, og så ned til de nordre setrene på Høgsetrene. Flott utsikt og for det meste åpent, lett terreng å gå i. Lengde ca 15km.

Kan sykles mesteparten av strekningen, litt problemer på Mugsetersiden. (Bomveger til både Mugsetrene og Høgsetrene).

Mukampen sett fra Nysæter. Foto: Bård Bårdløyken.

Brimiskogen er åpen daglig fra 3. juli til 14. aug
oppmøte mellom kl. 11 og 15.
 barn under 140 cm kr. 200,- ungdom og voksne kr. 250,-

Grupper over 10 stk. kan bestille aktiviteter utenom disse datoene kontakt Yngve.

yngve@brimiland.no
eller 4193 1111

RÅK TIL REFJELLET ⑩

Refjellet er et sameie for de eldste gardene i Heidal. Det består av jaktterreng og 8 mindre fiskevann. Før gardene i Heidal kjøpte området av Christianias Amt i 1855, hadde de leid fiske her helt tilbake til 1665. Råket/vegen ble brukt i forbindelse med fiske og jakt. Kløv, lettjerre og trestongslede var vanlige transportmiddel.

Fra Tolstadsetra (tilhørende Tolstad på Lalm) går råket forbi kjempesteinen "Loksteikja" med overheng, videre oppover til Langvatnet. Herfra går det råk videre til Buvatnet, Eirstjønn, Bessin og de andre vatna i Refjellene. Fra Refjellene er det stor-slått utsikt sør- og østover. Fra Tolstadseter går det også råk ned til det oppdemte Muruvatnet.

Fra Refjellet går det gamle råk videre både vestover til Sjugurdsjøen og nordover til Holssetrene.

Det går også en vei fra Nysetrene til Refjellet. Denne er forbudt å kjøre uten særskilt tillatelse.

Seterstulen Nysetrene ble anlagt på slutten av 1600-tallet.

Råket som går fra Toldstadsetra til Refjellet er ca 4 km. Deler av turen er bratt og går i skogsterreng. Vegen fra Nysetrene til Refjellet er ca 4 km. Her er det åpent terreng og lettere rute. (Nyseterveien er bomveg)

KVERNSTEINSBERGET ④

Kvernsteinsberget ligger i Sjolia i Baksida (vestsida), ca 2 km gangveg oppover fra Baksidaeveien (fylkesveien) fra et merket punkt ved veien ovenfor Fosshaugen. I Kvernsteinsberget er det 5 steinbrudd der det ble hogget ut kvernstein til maling av korn. Steinbruddet lå opprinnelig under garden Bjølstad, men eies nå av Skreden etter utskiftinga.

En regner med at drifta av steinbruddene startet allerede i middelalderen, på 13-1400-tallet. Her finnes tufter etter hus på 2 steder. Store hauger av vrakstein flere steder vitner om omfattende drift. I berget er det flere påbegynte runde kvernsteiner som står fast i fjellveggen. Eldre folk har fortalt at Jacob Krukhaugen fraktet ned den siste håndredskaper fra Kvernsteinsberget på slutten av 1800-tallet, og at Olaf Mosebakken dro ned restene av tømmer etter siste huset først på 1900-tallet.

Det er viktig å ta vare på dette kulturminnet for ettertida. Det er derfor forbudt å ta med stein fra området, eller fjerne mose eller annet dekke.

Oversikt over arrangement:

Gammeldanspub	19. juni
”Amerikabrevet” teater	20. juni
Troll og Trefestival	9. – 11. juli
Sjoafestivalen	10. – 18. juli
Gardmillom	16. – 25. juli
Eventyrfestivalen	17. – 25. juli
Husflidsmartna	23. – 25. juli
Antikkmarked	30. juli – 1. august
Åpen Helg	12. – 15. august

Familiebil med kombinasjon
av plass og kjøreegenskaper
til en fornuftig pris

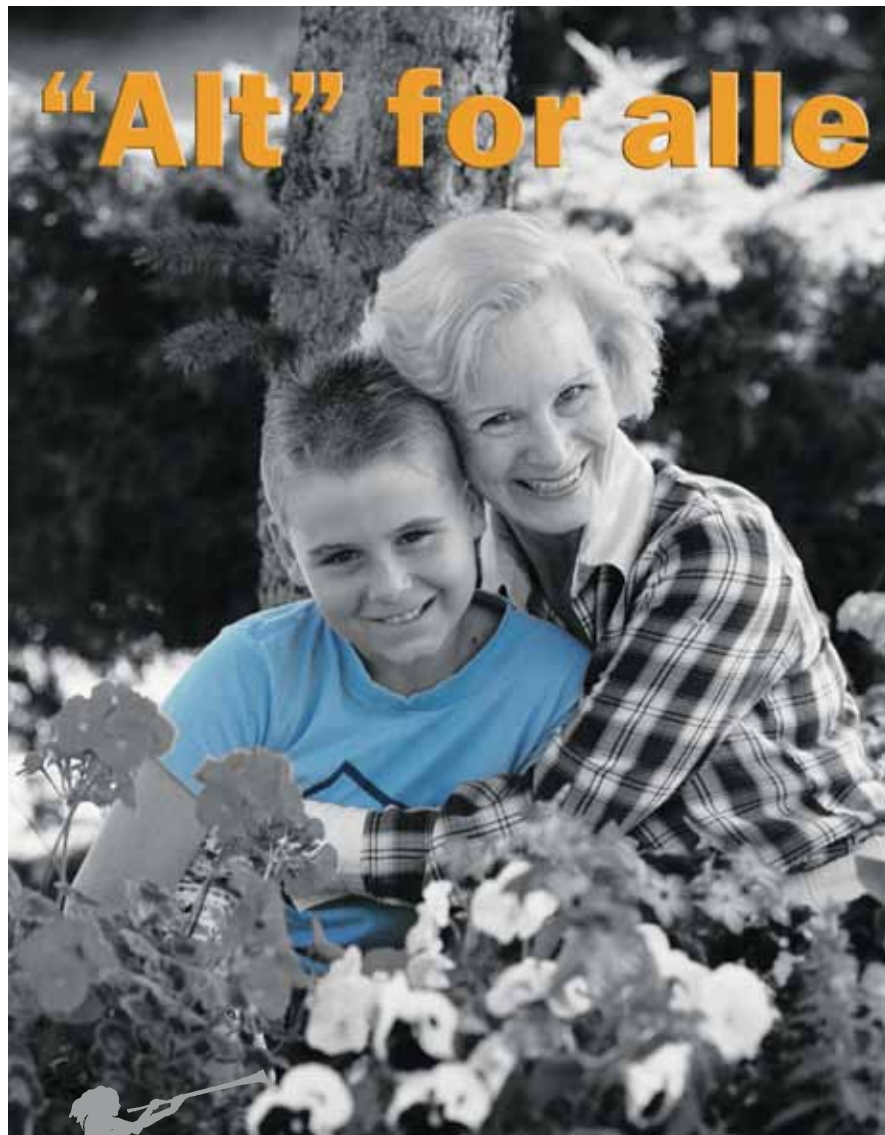

SUBARU
USTOPPELIG

NYE SUBARU
OUTBACK

Motorsenteret Heidal A/S tlf. 61 23 34 00 - mob. 95 83 58 78

GD reklame, Lillehammer

- byen du blir glad i

OTTA HANDELS- OG NÆRINGSFORENING

VÅGÅ

Vågå er ei levande fjellbygd med rike kulturtradisjonar. I bygdesenteret Vågåmo, ved austenden av Vågåvatnet, finn du den særmerkte Vågåkyrkja. Ovafor sentrum fører den landskjende Jutulporten beint inn i Prestberget. I Jutulheimen Bygdemuseum er det samla ni bygningar som viser byggjeskikk på lokale gardar i perioden 1700 – 1900. Her er og samla mange bruksgjenstandar til fest og kvardag. Gardane og grendene viser velstelte særigne kulturlandskap.

Frå Vågåmo er det stutt veg (bomveg) til Blåhø, 1.617 moh med fantastisk utsyn over heile Nasjonalparkriket. Finndalen (bomveg) med velstelte setergrender når du via Skogbygda.

I Nordherad, på solsida av hovuddalføret, er det lagt til rette eit nett av stigar som gjer det lett å få oppleva dette på nært hald, bokstaveleg på eigen fot. Den 7-8 km lange Ulvestigen er ein del av dette systemet.

Gardane Valbjør med eigen gardsbutikk og Gammel-Kleppe med eige galleri er også så absolutt verdt eit besøk når du gjestar Vågå. Frå Bjølstadmo når du mykje av dette på ein time med bil.

Velkommen til oss på OttaTunet!

Solid!	Rimi
Lene V	Mix
Match	Eurosko
-nille	Notabene
Mega	Juvelen
Lindex	Tunet Kafe
Nikita	Jysk
Cubus	Princess
Dnb NOR	Wagner
G-sport	Savoy
c)optikk	Nye Peking Garden
Vita	Skoringen
Edel Blomster	Kaffeloftet

- midt i sentrum!

Gratis P-plasser, vinmonopol og apotek i umiddelbar nærhet

OttaTunet
KJØPESENTER

Åpningstid: 10-20(18) Coop: 9-20(18) Rimi 7-22(9-20)

www.ottatunet.no

KVITSKRIUPRESTEIN

Ved Otta, i Uldalen finns Nord-Europas største jordpyramider. Navnet kommer av at de hvite jordpyramidene med "hatter" av mørk stein på toppen minner om prester. Når du kommer nærmere naturfenomenet, kan det se ut som en hel flokk hvitkledd prester.

Avkjøring ved Selsverket, opp Uldalen ca 2 km. Siste etappe på 400 m. opp til naturminnene er bratt. Godt til rette-lagt med trapper for å kunne ta fenomenet nærmere i øyesyn.

"Prestein" ble fredet i 1977.

Hos oss finner Dere stort utvalg av:

Bøker - Lydbøker
Kart - Hyttebøker - Album - Kort
Datarekvisita - Kontorrekvisita - Skolemateriell
DVD filmer - Leker - Spill - Puslespill - Posters
PC - Nintendo DS/Wii - PS 2 spill

Velkommen til en hyggelig handel på Rondatun!

Otta;libris

2670 Otta
Tlf: 61 23 00 14 - otta@libris.no
www.libris.no/otta

Rondatun

Vinmonopol - Bibliotek

Bergverksenter - Nasjonalparksenter

ATELIER
HÅRET design
Johan Nygårdsstgt. 17 B
2670 Otta
Tlf 61 23 16 60
KMS JOICO

Frisør
Alt i hårpleie

Priscilla
Johan Nygårdsstgt. 17 B - Otta. Tlf. 61 23 50 10
VERO MODA O-N-L-Y pieces

Klær
Dameklær

HEILO
FOTO
Johan Nygårdsstgt 17 B - 2670 OTTA
tlf: 61 23 15 91 - www.litefoto-heilo.no

Foto
Digitallab
Timefoto

Otta;libris
2670 Otta
Tlf: 61 23 00 14 - otta@libris.no
www.libris.no/otta

Bokhandel
Bøker og leker

Ottas minste, men koseligste kjøpesenter

FRILUFTSTEATERET I PRESTGARDHAGEN

Heidal Historielag arrangerer friluftsteater i Prestgardhagen søndag 20. juni. Skodespelet "Det første Amerikabrevet" er ei dramatisering etter forteljing av Kristian Prestgard.

Framsyning i Prestgardshagentunet søndag 20. juni kl. 15.00 og 19.00

Frammøte ved kloppa over Trykju ved mølla kl 15.00 (første framsyning) eller 19.00 (til andre). Herfra starter det med vandring oppover til Prestgardshagen.

Her blir det høve til å høyre jenter frå Heidal Spelemannslag, song av Eldri Tofte, kulokk og fløytespill fra skogen på turen oppover. Før framsyningen blir det kaffe på tunet.

Her blir det og ei orientering om Kristian Prestgards liv og virke ved Ola Hage. Siste post på programmet er framsyning av skodespelet "Det første Amerika-brevet".

Jotunheimens flotteste overnatting.

- Den ideelle start på Besseggen-turen
- 150 senger.
- Flere rom med dusj/wc
- God plass for selskaper, bryllup, firmafester o.l. i juni og september.

Fjellstua under
BESSEGGEN
Memurubu Turisthytte
2686 Lom - 61238999
www.memurubu.no

VÅTT, VILT OG VAKKERT!
some people have all the fun

Tlf: 61 23 60 37
www.heidalrafting.no
post@heidalrafting.no

HEIDAL RAFTING
www.heidalrafting.no

KULTURLANDSKAPET

Heidal er kjent for å ha et unikt kulturlandskap – klassifisert som nasjonalt verdifullt. Dette landskapet preger bygda og er en av de sterkeste 'salgsvarene' til reiselivet. Gamle tømrahus dominerer kulturlandskapet. Mer enn 750 hus i bygda er fra før 1900. De fleste ble bygget på 1700- og tidlig på 1800-tallet. 18 bygninger er fra før 1700. Storparten av de gamle husene er i daglig bruk. Denne gamle byggeteknikken blir regnet som svært solid, og er særpreget for Gudbrandsdalen. Antikvariske myndigheter ble tidlig interessert i Heidal. Bortimot 100 bygninger er derfor fredet. På 9 gardsbruk er hele tunet fredet.

Etter rasjonaliseringen i landbruket med færre og færre beitedyr, er det en vedvarende kamp for å holde gjengroingen i sjakk. Mange ulike program for skjøtsel er gjennomført, men de beste landskapspleierene er beitedyrene. Beiting må gis økonomiske rammevilkår slik at det på nytt blir mulig å utnytte ressursene og åpne landskapet.

Produkt av seinvokst fjellfuru

Villmarkspanel og brede furupaneler
er vår spesialitet

*Ellers leverer vi alt av paneler, gulv, listverk
og skurlast av malmfuru fra Jotunheimen
for innvendig og utvendig bruk i hytter og hus*

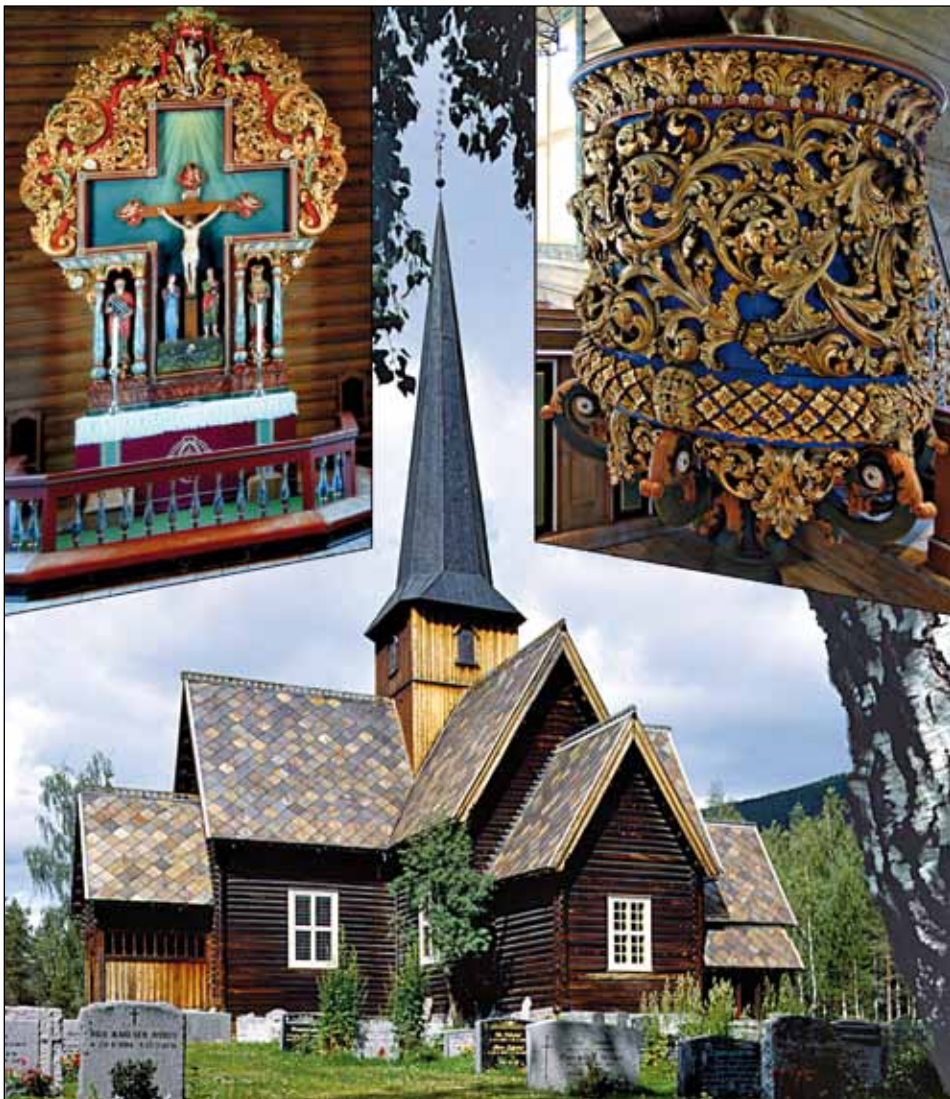

Langmorkje Almenning
Randsverk
2680 Vågå
tlf 612 39400
www.langmorkje.no

HEIDAL KYRKJE

vart tatt i bruk i 1941. Ho er reist på tufta til den gamle som brann ned etter eit lynnedslag midtsommars i 1933. Den gamle kyrkja som var landskjend for den fine treskurden med akantusmotiv, var frå 1754. I den nye finn vi at ein god del av skurden er ein kopi av den gamle, men mykje er også nykomponert.

Omkring kyrkjegarden er det ikkje vanleg gjerde eller mur, men ein tømmerbolk med skifertak. Kyrkjegardsportalen er laga som eit lite hus som står i stil med kyrkja.

BJØLSTAD-KAPELLET

Tett ved sjølve hovudkyrkja står denne eldgamle kyrkja som vart restaurert og vigsla på nytt i 1964. Den vesle kyrkja vart fyrste gongen sett opp på Bjølstad i 1531, men i lang tid brukt som låve da bygda fekk ny kyrkje i 1754.

Portalstavane i Bjølstad-kyrkja er svært interessante. Desse plankane er frå den fyrste kyrkja i bygda, truleg frå 1000-talet. Vi finn her noko av Noregs eldste treskurd. Motivet er stiliserte dyrefigurar i kamp, som truleg symboliserer kampen mellom det gode og det vonde.

Eit anna klenodium i Bjølstad-kapellet er eit krusifiks som er laga i Frankrike rundt år 1200.

"HØGSTE FLYE"

⑦

Det høyeste punktet på vegen mellom seterstulene Kvernbru og Stålene (dativform Stålom) blir kalt "Høgste Flye". Utsikten inn i Jotunheimen og Rondane er flott. Høgste Flye er samtidig et fint utgangspunkt for turer både sørover og nordover. (Bomveg)

GAMMELDANSPUB 19. JUNI

Tradisjonen tro har Heidal Spelemannslag ministevne i juni, nærmere bestemt lørdag 19. Det hele starter med konsert på Kruke, der spiller foruten Arrangørene flere gjesteartister. På kvelden samles danseentusiastene på Weistad til Gammeldanspub.

HEI IGJEN!

YX Heidal
2676 Heidal
tlf. 61 23 40 31

Nyhet:
Hamburger,
Pommes frites
Calzone, Panini

Stort utvalg i
fiskeutstyr

DNH-Heidal, Heidal
"VARDHØ"

⑮

Vardhø ligger på seterstulene Kvernbru. Som navnet Vardhø tilsier, er det mange varder på toppen. Fra Vardhø har en fin utsikt over Heidal. Vi kan se store deler av midtdalen. Flott skue også over Kvernbru og den mektige Heidalsmuen.

Turen er lett, med vel en times gange. Første stykket er flatt etter breie fine råk. Deretter går det bratt opp mot toppen som ligger på 1165 m.o.h.

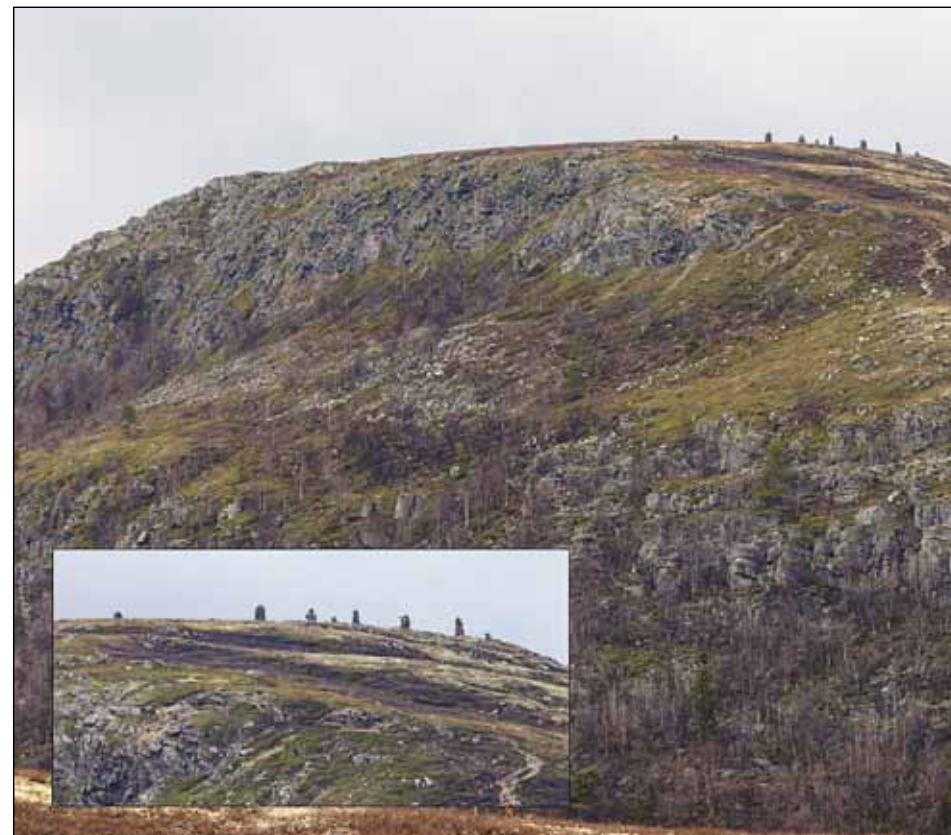
En annen rute er om Vesleroa opp på Tverrhø og utover til den vardeprydete toppen.

Kan også anbefales som rundtur, opp ene veien og ned andre. 2,5 t gange, uten raster.

Utgangspunkt for turene er øverste setrene på Kvernbru.

Råket opp gjennom Vesleroa er også fint når en vil ta turen til Storhø 1349 m.o.h.

Vardhø er i år med på Turmenyen til Sel Kommune, konkurranse. (Se regler side 64) (Bomveg).

MUGKAMPEN

⑧

Heidalsmuen (Mugkampen på dialekt) 1745moh er høyeste toppen og det mest karakteristiske landemerket i Heidal. Den er stor og rund i forma, og ligger for seg selv. Fra toppen er det i klarvær storslått utsikt i alle retninger. Heidalsmuen er lett tilgjengelig fra Høgste Flye. Kjør ca 1km østover fra Høgste Flye mot Kvernbru. Her tar det av en stikkveg til høyre til et grustak. Fra dette grustaket går en sti over Fiskeløysa (bekk) til Korphaugen og videre opp til Heidalsmuen. Turen tar minst 2 timer en vei, og er middels krevende fra foten av Heidalsmuen (Mughalsen) og opp. Følg varde-rekka til toppen. Til Heidalsmuen kommer du også fra Mugsetrene ved Faulstadseter. Her går en gammel ferdseveg nordover opp til Mughalsen. Her er det fint å gå. Fra Mughalsen følger du varderekka til toppen. Du må regne minst 2 timer en veg langs en middels tung rute. – En tung rute starter fra Billenssetra helt sør i Mugsetrene. Dette er raskeste ruta, men stedvis vanskelig å gå nedover igjen fra toppen. Fra Høgsetrene tar du Gamle Mugsetervegen opp til toppen av Mughalsen (der vegen starter nedstigningen mot Mugsetrene). Ta av til høyre opp gjennom kampen. (Alle vegene inn til Mugkampen er bomveger).

STEINHØ OG STORHØ

⑨

Fra Høgste Flye er det lett synlig sti innover mot toppen av Steinhø. Du må regne minst en halv time opp. Fra Steinhø kan du gå videre nordover til Storhø (1349moh), eller ned til Tverrhø og østover mot Vardhø (1155moh.). Herfra kan du gå sørover til Kvernbru. På Tverrhø kommer du inn på en gammel seterveg som går vestover ned til Stålene og østover til Brubakkgrenda i Baksida. Lett terreng å gå i og fin utsikt.

TOPPTUR TIL RINDHOVDA

⑩

Fra veikrysset på Randsverk er det 0,9 km langs rv 51, retning Fagernes. Her tar man av til venstre ved bussholdeplassen opp til boligfeltet. Innerst ved boligfeltet på Randsverk, er det skiltet en god sti opp til toppen av Rindhovda 1162 moh. Det er 3 km opp til toppen, hvor den midtre delen har til dels bratt stigning. Men en blir godt belønnet for å gå denne stigningen. På toppen av Rindhovda kan man skue 365 grader utover praktfull natur. Her er rester etter en brannhytte, hvor man i tidligere tider hadde brannvakt for å varsle skogbrann i området. På klarvær ser man 3 nasjonalparker; Jotunheimen, Rondane og Dovre. Øverst i Heidal er Åsengjuvet hvor den viltre elven Sjoa har sin ferd. Her har man også god oversikt over en av Norges siste bureisningsgrender, Murudalen, og Norges eneste fjellvindhølle på Lusæter Fjellgård. Turen er moderat, med varighet ca 2 timer.

LEIRBU HANDEL

Siste forretning før Jotunheimen

Dagligvarer - Tipping

norskmat.com
for nordmenn i utlandet

www.norskmat.com
2676 Heidal
tlf. 61235758 - fax. 61235786
e.post: leirbu@norskmat.com

KVERNBRUSRÅKET

⑭

Et råk betyr det samme som en sti. Kvernbrusråket er en gammel setervei til seterstulen Kvernbru mellom Skitjønnene og Steinhø. Vegen var i bruk fram til 1960. Kvernbrusråket ble brukt av buskappen til og fra setra vår og høst, samt ferdsel til setrene om sommeren. Skoleungene brukte veien om høsten mens familien ennå var på setra. Om vinteren til høykjøring og mosehenting. Kvernbrusråket er merket, og kommer inn til Kvernbru nord for Skitjønn der det går videre oppover mot setrene. Fra Baksiveien/ fylkesveien ovenfor Brulykkja til Kvernbru er det ca 5 km.

HØMILLOMRÅKET

⑪

Hømillområket er en gammel seterveg fra seterstulen Stålene (Stålom). Vegen var i bruk fram til 1960. Hømillområket går opp mellom Storhø og Steinhø, over Tverrhø, på nordre kant av Vardhø og ned i Brubakkgrenda. Råket ble brukt av buskappen vår og høst, til og fra setra, samt til mosehenting. Her er storslått utsikt over Murudalen mot Vinsterfjella. Et gammelt råk som er ryddet rundt Stålhø, kommer også ned her. Fra Stålom til Brubakkgrenda er det ca 8 km.

Lemonsjø - Randsverk

Helårsdestinasjon med god mat, mange overnattingsalternativer og spennende aktiviteter, f.eks. sykkel- og vandreturer, jakt og fiske, langrenn og alpint. Du finner oss på riksvei 51, ca 14 km vest for Heidal. Ganzjahresdestination mit gutes Essen, viele Übernachtungsmöglichkeiten und vielseitige Aktivitäten für die ganze Familie. Zentral gelegen in den Bergen, gleich beim Jotunheimen Nationalpark wo die Strassen 257 und 51 zusammentreffen.

All-season destination with tasty food, accommodation in various sizes and categories and divers activities for the whole family.

Where road no. 257 meets road no. 51.

Lemonsjøen

– porten til Jotunheimen

www.lemonsjoen.no

Lemonsjøen Booking • Tel. 97 50 30 81

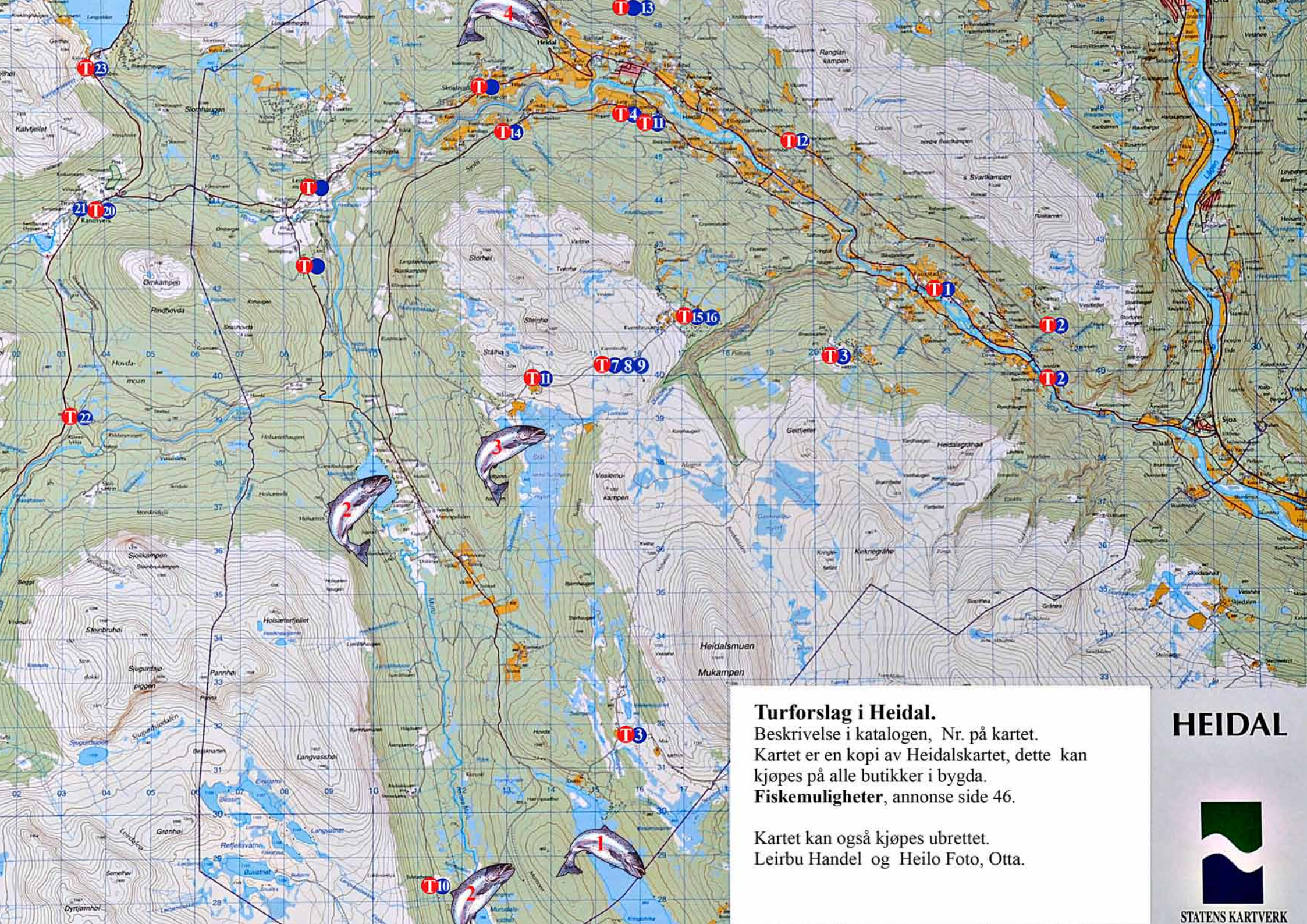
Jotunheimen
Lemonsjø Alpinercenter
Tel. 61 23 87 55
www.aktivit.no

camping • hytter • butikk • kafé • booking
tel. 61 23 87 45 • mobil 92 88 72 86 ell.
41 56 33 63 • www.randsverk.no

Marit og Tor-Ivar Furuset
Tel. 61 23 87 22
www.lemonsjoen.no

Turforslag i Heidal.

Beskrivelse i katalogen, Nr. på kartet.
Kartet er en kopi av Heidalskartet, dette kan kjøpes på alle butikker i bygda.
Fiskemuligheter, annonse side 46.

Kartet kan også kjøpes ubrettet.
Leirbu Handel og Heilo Foto, Otta.

HEIDAL

STATENS KARTVERK

MARTNASRÅKET

⑫

Sti fra Heidal til Otta. Ottamartna'n ble første gang arrangert i 1897, året etter at toget kom til Otta. Stien ble spesielt mye brukt til og fra martna'n før sykkelens og bilens tid, og derfor ble den kalt Martnasråket. Råket går oppover fra Vetlsetra i Øverbygda, forbi Vetlseter-setra og videre sør for Ranglarkampen. Herfra følger du råket ned til Veggumssetra og Thosetra og følger bilvei ned til Otta.

Martnasråket er i år med på Turmenyen til Sel Kommune, konkurranse. (Se regler side.....)

Midtdalen.

RUDIHØRÅKET

⑬

Dette er en eldgammel heimrastveg fra Bjølstadmo, i lia ovenfor Bjølstad og Prestgardene. Heimrast er skog og hamnestrekninger som ligger i nærheten av garden. Rudihøråket var også seterveg for Nordre Hagen, Lyen og Nordre Lykkja. Vegen ble brukt som transportåre til og fra setrene, ved mosehenting og for tømmer og vedkjøring. Tømmeret ble her kjørt i lenser med opptil 50 stokker. Bruk skogsvegen forbi Lykkja og Skogum og skogsvegen videre til Blekalibakkjin. Der står det skilt til Rudihø.

Fjellråket til Rudihø går forbi Liatjønn og videre til Hovdasetrene på Lalmssida. Fra Blekalibakkjin til Rudihø er det ca 3km, første delen gjennom skog før det blir åpent.

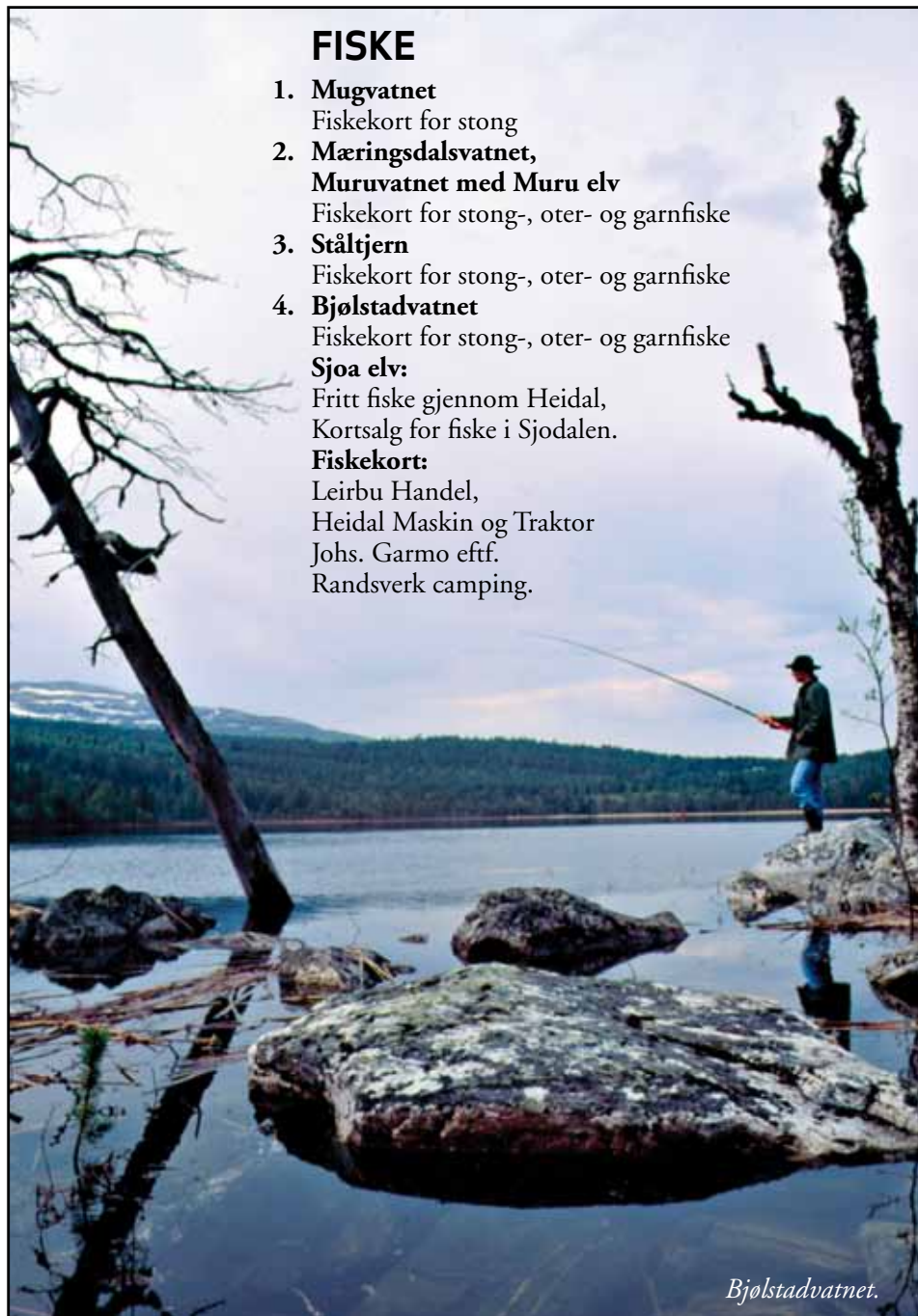
Søre Harildstad
Restaurert - gammel gard fra 1770

- Tre hus til utleige*
- 25 sengeplasser*
- Selskap med opptil 55 middagsgjester*
- Heimlaga mat*

Søre Harildstad - 2676 Heidal
 tlf. 612 34104 - 97145480 - harilds@online.no

FISKE

1. **Mugvatnet**
Fiskekort for stong
 2. **Mæringsdalsvatnet, Muruvatnet med Muru elv**
Fiskekort for stong-, oter- og garnfiske
 3. **Ståltjern**
Fiskekort for stong-, oter- og garnfiske
 4. **Bjølstadvatnet**
Fiskekort for stong-, oter- og garnfiske
- Sjoa elv:**
Fritt fiske gjennom Heidal,
Kortsalg for fiske i Sjodalen.
- Fiskekort:**
Leirbu Handel,
Heidal Maskin og Traktor
Johs. Garmo efft.
Randsverk camping.

Bjølstadvatnet.

HEIDAL NISSELOFT OG HUSFLID

Plassen for den gode opplevelsen innen håndverk og husflid
Familien Sandvoll har bygget opp et særegent tun med div. verksteder, eget utsalg av tredreing og andre trearbeider. Rosemaling, nisser og troll.
Her er også galleri med div. gjesteutstillere.

Åpner 6. mai

mandag - lørdag 10.00 - 16.30 søndagsåpent 4. juli - 1. aug.

2676 Heidal - tlf. 91765469 - www.nisseloftet.no

Husflidsmartna

23. - 25. juli

- 20 utstillere

- Utøvende håndverkere

- Kurs

- Hestekjøring

- Barneaktiviteter

- Kaffesalg

**Originale
Heidalsnissen**
kan kjøpes kun på Nisseloftet

Opplands største utvalg
av Rosemalte trevarer

Antikkmarked

30. juli - 1. august

Masse 1700-1800 talls gjenstander fra Gudbrandsdalen

1. august - ANTIKK AUKSJON

visning fra 11.00, auksjon start 12.00

Ingen salær

Kaffesalg

Galleri NISSELOFTET åpent i hele sommer

SJOA ELV

I viltre stryk renner Sjoa gjennom bygda. Elva var planlagt regulert til kraftproduksjon. Planene ble heldigvis stoppet, og elva er nå varig vernet mot utbygging. Dette er ikke minst alle de som driver med elvesport glade for. Sjoa er regnet som en av de beste padleelvene i verden. Her finner du Norges riksanlegg for elvepadling. Hvert år er det store mesterskap i elva, der de beste padlerene måler krefter med hverandre og med de hvit-skummende strykene i Sjoa. De som vil kan nå bli med på en tur nedover Sjoa på en stor gummi-flåte. Det er flere selskap som tilbyr slike flåteturer. Sporten, som blir kalt rafting eller elverrenning, er både spennende og utfordrende. Sjoafestivalen går i år 10. – 18. juli, denne har aktiviteter for alle, lette familieturer eller tøffere utfordringer for de som ønsker det.

RIDDERSPRANGET

22

5.5km fra krysset ved Randsverk, rv 51 mot Fagernes, finner du merket skilt fra hovedveien til venstre ned mot Ridderspranget. Det er ca 1 km på asfaltert veg, før du kommer ned til parkeringsplassen. Fra parkeringsplassen er det ca 500 m å gå på god sti. Ridderspranget er et kjent juv i elven Sjoa som er ca 2 meter bredt. I området er det ville elvestryk og store jettegryter. Ridderspranget er særlig kjent for sagnet om Sigvat fra Valdres som hoppa over juvet med vakre Skårvangssola i armene, forfulgt av utfordrerer Ivar fra Sandbu i Vågå.

Frå Heidal er det stutt veg åt Sjodalen, ein av dei vakraste fjelldalane i landet og innfallsport

til Aust-Jotunheimen med turmål kjende langt utom landegrensene. Besseggen kan du gå som dagstur. Retninga vel du sjølv, anten frå Gjendesheim eller Memurubu. Båtruter på Gjende om sommaren gjer det enkelt å velja. Frå dei mange tradisjonsrike turiststadene innover dalen er det turalternativ for alle interesser og aldersgrupper, frå Huldrestigen - tilrettelagd kulturstig ved Russli - og stutt tur ned til det dramatiske Riddarspranget, til meir krevjande toppurar til Besshø og Nautgardstind for å nemne eit par. Turistvertane hjelper gjerne til med gode forslag.

Om vinteren er det oppkørde løyper i dalen, mange i skogbeltet forbi vakre setergreider, andre innover i sjølv høgfjellet, der majestetiske utsyn og spennande nedfartar! - gjev løn for strev og sveitte.

ÅPEN HELG, 12. – 15. august

Hvert år – siste helga før skolen begynner om høsten, arrangeres i Heidal Åpen Helg, eller "Ope Hælg" på dialekt. Et tradisjonsrikt arrangement i mer enn 20 år. Her benytter både næringsliv/handelsstand og frivillige lag og organisasjoner i bygda seg av anledningen til å presentere seg og sitt. Bygdefolket er ute disse dagene, og mange tilreisende har oppdaget at her er anledning til både å gjøre en god handel og å oppleve ulike kulturarrangement. Mye av dette foregår i friluft, og på fine værdager er det et yrende liv i sentrumsområdet.

GLITTERTIND

(21)

Opplev snø, midt på sommeren!

Fra krysset på Randsverk, retning Fagernes, er det etter 0,7 km avkjørsel til høyre, skiltet Glitterheim. Følg gruset bomveg opp til bommen til Jotunheimen nasjonalpark, hvor en kan gå (eller leie sykkel) 7km inn til turishytten Glitterheim. Herfra er det merket DNT sti opp til kanten av nedre Steinbudalsvatnet og jevnt oppover fjellryggen ovenfor oset, med varder opp til brekanten. Glittertind er Norges nest høyeste fjell på 2452 moh med evig snø på toppen. Snøen opp mot toppen av tinden kan være hard og glatt sent på sommeren. Turen bør ikke gåes i hard vind eller utrygt vær. Turen er middels krevende og varer ca 5 timer tur/retur.

Utsikt fra Veodalen mot Glittertind.

Flid og Fantasi
Kreativitet i høysetet!

Ingrid Lokken
Multiamator

Fantasihuset Banken
2676 HEIDAL

61 23 61 23
Mob. 948 48 028
ingrid@fantasihuset.no
www.fantasihuset.no

*Engle',
håndmåla porselen,
maleri,
egendesigna drakte'
å mykjy meir!*

*Ope mån, ons-fre 10-16
laurdag 10-14*

Vælkome innum!

2676 Heidal
tlf. 61 23 57 32
mob. 906 99 412
epost. oddm-oed@online.no

Norsk Gardsmat

E K T E
LEFSE - FLATBRØD
LOMPE-RØMMEBRØD

Heidal Hjemmebakeri ble etablert i 1992 og er en familiebedrift i tilknytning til gårdsbruk. Vår forretningside er bygget opp rundt baking på tradisjonelt vis der vi bruker Leila poteter i produktene. Vi leverer varer til hoteller og privatpersoner i distriktet. Turister eller hyttefolk som kommer innom får smake, og kjøpe av våre produkter **Velkommen innom, vi holder til øverst i Heidal på Leirflaten.**

På bilde ser du ekte potetlefse og potetflatbrød, håndkjevla.

Ekte potetlompe og rømmebrod etter lokal oppskrift.

OTTA

Kjært barn har mange navn, heter det. Gjennom tida har Otta blitt kalt Naftabyen, Nordens Chicago, Bilbyen, eller Byen ved Rondane. Den 26. august år 2000 fikk Otta formell status som by, som den 3. i Oppland, etter Gjøvik og Lillehammer. Senere har også Fagernes kommet til. Otta er et handels- og industrisentrum, men som de siste 15-20 årene også har utviklet seg til regionsenter for Nord-Gudbrandsdal. Her er mange regionale arbeidsplasser innen offentlige tjenester. Otta er samferdselsknutepunkt der jernbane, riksvei 15 og E6 møtes. Som handelssentrum har Otta hatt en rivende vekst siden 1998 da Ottatunet Kjøpesenter ble åpnet. Senteret ligger midt i byen, men har ikke hindret utvikling i sine nærområder. Det er et stort og varierende varetilbud på Otta. Otta er også kjent for sine mange bilforretninger.

I 1896 kom toget til Otta og ”stoppet på den flade sandslette der Otta og Laagen støder sammen”. Først i 1913 rullet toget videre til Dombås, før hele Dovrebanen ble åpnet i 1921. Trafikken langs Dovrebanen medførte nye behov for transporttjenester over Sognefjellet og Strynefjellet til Vestlandet. Otta ble en ”smeltedigel” med mange tilflyttere.

Bygdene i Nord-Gudbrandsdal og Otta er gjensidig avhengige av hverandre, og Otta er en ”demning” for videre utflytting. Det er stor dagpendling fra Heidal til Otta, og fra andre nabobygder til Otta.

Tlf: (+47) 97 69 17 74
post@jotunheimen-adventure.com
www.jotunheimen-adventure.com

Overnatting
Arrangement
Opplevelser

Vandring i
natur & kultur

feel the nature

Velkommen til

Sel kommune

en spennende kommune midtveis mellom Trondheim og Oslo

Stasjonsbyen Otta er kommune- og regionsenter for Nord-Gudbrandsdalen.

Vi har gode tilbud innen offentlige tjenester, et variert næringsliv og et rikt kulturliv med arrangement som Kristin Lavransdatter – kulturfestivalen i Sel, Pillarguridågå på Otta, Åpen helg i Heidal, Ottamartnan m.fl.

SEL BIBLIOTEK med OTTA NASJONALPARKSENTER og OTTA BERGVERKSENTER

Ligger i Otta sentrum, Johan Nygårdsst. 17 A
Tlf 617 00 870
Fax 617 00 871

biblioteket@sel.kommune.no
www.sel.folkebibl.no

Åpningstider:

Mandag og onsdag..... 12-19
Tirsdag, torsdag og fredag 10-16
Lørdag..... 10-14

MYRMOEN MILJØSTASJON

Miljøstasjonen ligger ca 6 km fra Otta sentrum, ved fylkesvegen mot Vågå.
Tlf 975 54 743

Åpningstider:

Tirsdag og torsdag..... 12-18
Andre dager stengt

SEL KOMMUNE

Åpningstider:
Mandag – fredag kl 08.00-15.30
Tlf: 617 00 700
Fax 617 00 701
postmottak@sel.kommune.no

Les mer på:

www.sel.kommune.no
www.nasjonalparkriket.no

OTTA TURISTKONTOR

post@otta-turistkontor.no
www.visitrondane.com
Tlf 61 23 66 70

RONDANE

Rondane Nasjonalpark ble oppretta i 1962. Foruten å være et av de vakreste fjellområdene i landet er det også det mest populære fjellområdet for turer. Rondane har 10 topper over 2000 m. Området har storslagen natur, men er lett tilgjengelig for folk flest med vanlig god fysikk. Fint turterreng sommer som vinter. Rondane har mange turisthytter, ypperlig utgangspunkt for å gå fra hytte til hytte. Nettverket av stier og løyper er stort og mangfoldig.

Flora og fauna er rikt, her finner en sopp og bær, ørret i bekker og vann. Småvilt som ryper og hare.

Peer Gynt Hytta, er ei gammel jaktbu inne i Rondane. Her hørte Asbjørnsen eventyret om Peder Gynt som Ibsen senere diktet om til sin Peer Gynt. Hytta er lett tilgjengelig fra flere kanter, 5 km. fra Smuksjøseter og Kampen – fint sykkelterreng fra Kampen. Fra Mysuset er det 10 km, lett og fint turterreng. Hytta er åpen i sesongen – sommer som vinter.

Norges eldste og reneste villreinstamme finnes i Rondane Nasjonalpark.

Søre Sundtjernhaugen hyttegrend

Det er att 10 hyttetomter av opprinnelig 39.
 Hyttefeltet ligger fint til i Murudalen i Sel kommune.
 Vinterbrovta veg, oppkjørte skiløyper, strøm og breiband dekning

Info. Harald Hagen, tlf. 98849924
 Odd Sagflaten: tlf. 61231209 - 91566649
 Finn.no - hyttetomter/fritidstomter i sel kommune

HØGSETRENE I HEIDAL

Høgsetrene ligger på baksida i Nedre Heidal, ca 900 m.o.h.

I følge boka «Ysta ost og kinna smør» er Høgsetrene blant de eldste setergrendene i Heidal. Trolig ble setrene flyttet fra sin opprinnelige beliggenhet på slutten av 1700 tallet.

Setergrenda består av 26 setre. I dag er det tradisjonell setring på kun to av disse.

På Høgsetrene er det mulighet for å gå flere fine fjellturer. Nord i setergrenda finner du begynnelsen på Nerdalsvegen, som går fra Høgsetrene til Mugsetrene. Dette er en fin tur i relativt flatt terreng. Her kan du også ta en avstikker opp til Heidalsmuen.

Helt sør på setrene kan du gå til Vardhaugen med alle de ruvende vardene, eller du kan gå videre til Heidalgråhøa med utsikt over store deler av Nedre Heidal.

Et annet turmål er Kviknegråhø, hvor du kan studere gamle fangstanlegg for rein.

Øien Øvre setra ligger helt sør på Høgsetrene. Her har du muligheten til å oppleve Heidal fjellene fra hesteryggen. Dette gir en helt spesiell naturopplevelse.

Fra sommeren 2008 arrangeres det halvdags – og heldagsturer, samt overnattingsturer.

Turene blir lagt opp som rundturer mellom Høgsetra, Mugsetra og Breistulen i Skåbu.

Glittersjø Fjellgård

ligger 7 km. innover vakre Murudalen, på solsiden, 760 m.o.h.
 I tre år har vi arbeidet med å restaurere og bygge opp denne gamle eventyrgården, med vidt og vakkert utsyn til selve Glittertind. Vi har også fått dyr på tunet og ønsker store og små besøkende velkommen til Glittersjø for å oppleve tradisjonelt gårdsmiljø i ekte omgivelser.

Vi holder åpent hele sommeren, fra kl. 11.00 til kl. 17.00 hver dag, og byr på kaffe og nystekte vafler på tunet.

Velkommen til oss, hilsen Hege Thorson Nordskar og Helge Nordskar

Telefon +47 61 23 01 00

PRIMÆRNÆRINGENE

Heidal er tradisjonelt en jord- og skogbruksbygd. Landbruket er fortsatt dominerende, men sysselsetter stadig færre. Men fortsatt er, og fortsatt vil bygda være – helt avhengig av den økonomi og aktivitet som landbruket skaper. Gardbrukere slår seg nå sammen i flere og flere samdrifter. Dette er veien å gå ettersom prisene på landbruksvarer ikke holder tritt med kostnadsutviklingen ellers i samfunnet. Organisert fritid er også et behov gardbrukere har, og dette kan bedre oppnås når flere driver sammen.

Tidligere hadde Tine Meierier en foredlingsbedrift Heidal Ysteri i Heidal. Ysteriet hadde eksistert siden 1920-tallet da noen gardbrukere slo seg sammen. Heidal Ysteri ble lagt ned tidlig på 1990-tallet. Men et nytt ysteri – Heidal Ysteri A/S har sett dagens lys, og den kjente Heidalsosten (brunost) blir nå produsert der.

FASTE, LAVE PRISER
og Norges tøffeste garantier!

DOBBE PRIS TILBUD (KIWI SE)
4. BESTILLINGEN & DETTE (KIWI SE)
HOLD BAKKETS GARANTIE (KIWI SE)

9-21 (18) KIWI Heidal

KIWI mini pris
KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG

HEIDAL REGNSKAPSLAG AL 2676 HEIDAL Autorisert Regnskapsførerselskap ARS

DITT LOKALE REGNSKAPSKONTOR
4 autoriserte regnskapsførere og 5 andre medarbeidere
kan bistå med tjenester innen regnskap for
landbruk og andre næringer, lønn, fakturering,
eierskifte, avtaler og søknader
Tlf. 61 23 49 80 - E-mail: post@heidregn.no

Heidal Regnskapslag a.l
2676 Heidal
Autorisert Regnskapslag RL

VINTERAKTIVITETER

Det er flotte forhold for skiidrett og turer på ski i Heidal. Her er svært snøsikkert. På Bjølstadskogen er det utviklet et nytt skianlegg i fine naturomgivelser. Her er det en 5 km lang lysløype samt mulighet for lengre turløyper. På Leirflaten er det også lysløype.

Fra Heidal sentrum er det bare 15-20 min biltur til Lemonsjøen hvor det er snø enda tidligere, og hvor en kan prøve seg på slalåmski i skitrekk. Her er også mange alternative turløyper.

På Stålene og Kvernbru er det oppkjørt rundløype fra vinterferien og resten av vinteren.

På Flatningen vest for Bjølstadskogen er det muligheter for isfiske.

HYTTEOMRÅDER

Mange områder i Heidal har kort avstand til fjell og høgfjell. De siste 30-40 år har utbygging av hytter skutt fart. Hyttebygging betyr mye for Heidal i nærings- og aktivitetssammenheng. Byggeperioden gir arbeid og omsetning til laftebedrifter og forretninger. Tilrettelegging med vinterbrøytet vei, strøm, vann og skiløyper gjør at oppholdstida for de ferierende blir lenger i bygda. Dess bedre tilrettelegging, dess lengre oppholdstid. Dette trenger Heidal, fordi det gir liv og mulighet for de fastboende samtidig.

Største feltet er Lusetergrend hytteområde. Her er det 130-140 hytter. Tilrettelegging av første del av feltet skjedde gjennom et kommunalt tomteselskap. Betydelig utbygging skjer også på Kvernbru og Stålom. Det er også mange andre mindre hyttefelt i Heidal. Antallet ledige tomter er ennå relativt stort. På Søre Sunntjønnhaugen (Stålom) er et nytt felt tilrettelagt.

Tomteprisene i Heidal er rimelige, enn så lenge. Det er stort sett selveiertomter som omsettes.

Sjoa Troll og Trefestival 2010

Fredag 9. juli 10 - 20 Lørdag 10. juli 10 - 18

Søndag 11. juli 12 - 18

Allsidig underholdning fra mjølkerampa og utstillingsplassen
varm mat, mineralvann, kaffe, o.l.
Gode overnattingsmuligheter.

Trollstua åpen hele sommeren
uteplass med treskulpturer av Troll og Skrik

Sjoa mat og bensin - tlf. 61 23 60 33

Heidal Hyttefabrikk

-alt i stav og laft

Etablert i 1965

Heidal Hyttefabrikk
2676 Heidal

612 35722 - 917 40188

Trolla på Heidalsskogen

Småguttene som traff trolla på Heidalsskogen (Bjølstadskogen)

På en plass i Vågå i Gudbrandsdalen bodde det engang i gamle dager et par fattige folk. De hadde mange barn, de to sønnene var så omlag halv voksne, måtte støtt og stadig reke omkring på bygda og tigge. Derfor var de vel kjent med alle veier og stier, og de visste også benveien til Heidal.

Engang ville de gå dit. Men de hadde hørt at noen falkefangere hadde bygd seg en hytte ved Mæla, der ville de gå innom med det samme og se fuglene, og hvordan de fanget dem, og derfor tok de benveien over Langmyrene. Men det led alt så langt på høsten at budeiene hadde reist hjem fra setrene, derfor kunne de ingensteds få hus, og ikke mat heller. De måtte da holde ved veien til Heidal, men den var bare et smalt råk, og da mørket kom på dem, tapte de raket og ikke fant de fuglefangerhytta heller, og før de visste ordet av det, ja så var de midt i tykkeste Bjølstadskogen. Da de skjønnte at de ikke kunne komme fram om kvelden ga de seg til å kviste bar, gjorde opp varme, og bygde seg en barhytte, for de hadde med seg vesleøksa. Og så rev de opp lyng og mose, som de gjorde et leie av.

En stund etter at de hadde lagt seg, fikk de høre noen som snøftet og været så sterkt. Guttene la øret til, lydde vel etter om det skulle være dyr eller skogtroll de hørte.

Men så dro trolla været enda sterkere og brølte:

”Dæ lufta kristenmanns blod her!”

Så hørte guttene det trampet og det så tungt at jorden skalv. Da visste de at trolle var ute.

Tegning: Knut Krukhaug.

”Gud hjelpe oss, hva skal vi nå gjøre?” sa den yngste gutten til bror sin.

”Å, du får bli stående under furua, der du står, og være ferdig til å ta posene og stryke din kos når du ser de kommer, så skal jeg ta vesleøksa,” sa den andre.

I det samme så de trollene komme settende, de var så store og digre at hodene på dem var jevnhøye med furutoppene. Men de hadde bare ett øye sammen alle tre, og det skiftes de om å bruke; de hadde et hull i pannen, som de la det i, og styrte det med hånden, den som gikk foran, han bar øyet, de andre gikk etter og holdt seg i den første.

”Ta hyven!” sa den eldste av guttene, ”men løp ikke for langt, før du ser hvordan det går, siden de har øyet så høyt, har de vondt for å se meg når jeg kommer bak dem.”

Ja, broren sprang foran, og trollene dro etter. Imens kom den eldste gutten bak dem og hugg til det bakerste trollet i foten, så det slo opp et fælslig skrik, og det første trolle ble så skremt at det skvatt og slapp øyet, og gutten var ikke sen om å snappe det. Det var større enn om en hadde lagt i hop to potteskåler, og så klart var det, at enda det var mørke natten ble det som lyse dagen da de så igjennom det.

Da trollene merket at gutten hadde tatt fra dem øyet, og at de hadde gjort skade på en av dem, tok de til å true med alt det vonde som var, om han ikke straks på timen ga dem igjen øyet.

”Jeg er ikke redd for troll og trugsmål,” sa den største gutten. ”Nå har jeg tre øyner alene, og dere tre har ikke noe, og enda må to bære den tredje.”

Velkommen til

WEISTAD 2676 HEIDAL

Kafe og Hytter

tlf. 612 34044 - fax. 612 34122
e.post. weistad@heidal.com
www.heidal.no/weistad

*Håndlafia tommerhytter
med 2 - 6 sengeplasser*

Gode turmuligheter
Fiske -båt til disposisjon
Sjoa elv -500 meter.

”Får vi ikke øyet vårt igjen på timen, skal du bli til stokk og stein!” skrek trollene.

Men gutten mente det ikke gikk så fort, han var hverken redd for skryt eller trollskap, så han, fikk han ikke være i fred, skulle han hugge til dem alle tre, så de skulle komme til å krabbe langs bakken som kryp og krek.

Da trollene hørte dette, ble de redde og tok til å gi gode ord. De ba nokså vakkert at ville han gi dem øyet igjen, så skulle han få både gull og sølv og alt han ville ha. Ja, det syntes gutten var nokså bra, men han ville ha gullet og sølvet først, så han sa at hvis en av dem ville gå hjem og hente så mye gull og sølv at han og broren fikk posene sine fulle, og gi dem to gode stålbuer attpå, så skulle de få øyet, men til så lenge ville han ha det.

Trollene bar seg ille, og sa at ingen av dem kunne gå, når de ikke hadde øyet å se med, men så ga en av dem seg til å skrike på kjerringa, for de hadde én kjerring i hop alle tre. Om en stund svarte det i et berg langt nordpå. Så sa trollene at hun skulle komme med to stålbuer og to spann, fulle av gull og sølv, og det varte da ikke lenge før hun var der. Da hun så fikk høre hvordan det var gått til, tok hun også til å true med trollskap. Men trollene ble redde og ba henne ta seg i vare for den vesle vepsen, hun kunne ikke være sikker for at han tok hennes øye også. Så kastet hun spannene med gullet og sølvet og buene til dem, og strøk hjem til berget med trollene, og siden den tid har ingen hørt at trollene har gått på Heidalsskogen og luktet etter kristent blod.

<p>Gardmillom 16.-25. juli</p> <p>Kultur, mat, overnatting & opplevingar på 7 gardar i Gudbrandsdalen</p> <p>gardmillom.no</p>		
<p>gardshotell.no</p> <p>Vågå gardshotell Overnatting & servering på gardar i Vågå og Heidal Rom/frukost frå kr 650 pp tlf 920 34 965</p>		

LEMONSJØEN

23

Lemonsjøen/Randsverkområdet og Jotunheimen Nasjonalpark inviterer deg til mangfoldig aktivitetstilbud hele året, her er noen eksempel.

Fjellturer i enestående flott natur. I området finner du turstier med mulighet for turer fra 1 – 6 timer. Fjelltopper som Gråhø, Trollhø, Kalvfjellet og Rindhovda gir en fantastisk utsikt til både Jotunheimen og Rondane Nasjonalparker.

Mulighet for sykkel – eller rideturer i området er mange og varierte. Utenfor asfalterte veier finnes mange merkede stier og skogsveier som er velegnet til turer for hele familien. På Randsverk er det mulighet for rideturer, og om du ønsker en tur på sykkel, er mulighetene mange. På sykkel er grusveien innover Fugleseterveien, rundt Tessvatnet og tilbake om Lemonsjøen en flott dagstur. I elva Sjoa kan du boltre deg med rafting, juving og ”sit on top” kajaker er populære vannaktiviteter, her kan de fleste delta.

Lemonsjøen/Randsverkområdet, Sjudalen og Jotunheimen har også rike jakt – og fiskemuligheter. Barn til og med 16 år kan fiske gratis. Båtutleie på Lemonsjøen Fjellstue. Vi er også kjent som et unikt område for småviltjakt, kjentfolk gir gjerne gode råd.

Ved Lemonsjøen ligger et flott alpinanlegg der hele familien kan boltre seg. Anlegget passer for nybegynnere eller gir utfordringer til de mer garvede. Muligheter for offpistkjøring både over og under tregrensa.

Topp moderne prepareringsutstyr garanterer flotte bakker hver dag anlegget er åpent. Har du ikke utstyr selv kan det leies. Jotunheimen Lemonsjøen Alpinsenter har 3 heiser, 6 nedfartsløyper, mange offpist og freeride områder samt funpark. Trekets lengde er 1400 meter, høydeforskjell på hele 390 meter. Varmestue med kiosk/gatekjøkken, parkeringsplass til 400 biler. På toppen av heisen er det storslått utsikt til Jotunheimen og Rondane Nasjonalparker. Fra både Lemonsjøen og Randsverk går det langrennsløyper i alle retninger. I sammenkobling med naboområdene blir ca. 300 kilometer løyper preparert. Alle løypene i området Lemonsjøen/Randsverk prepareres med moderne løypemaskiner og snøscooter. Du får derfor velpreparerte og varierte løyper som går gjennom variert natur både i skogen og på fjellet. Kart og skilt underveis i løypene hjelper deg å finne fram.

Lemonsjøen og Randsverk ligger i enden av Sjudalen, i andre enden ligger Gjende og Jotunheimen.

Over 300 fjelltopper på mer en 2000 meter finnes i Jotunheimen, mange av turene starter opp fra Gjendecosen...

Rustkampen Hyttefelt - Utsikt mot Jotunheimen

Rustkampen hyttefelt ligger i øvre Heidal og består av 15 tomter. 5 er solgt.
Tomtene ligg 900 m.o.h. sørvendt med lang kveldssol.
Flott turterreng sommer som vinter.

Torgeir Steine
91 37 67 03

Turmeny med konkurranse

Sel kommune vart FYSAK-kommune i 2004. Som eit ledd i FYSAK-satsinga i Sel kommune blir det for 5. år på rad utarbeidd ein folder eller TURMENY.

I år har vi utvida frå 12 til 15 ulike turmål.

Tiltaket har blitt svært godt mottatt og vi har fått mange positive tilbakemeldingar.

Konkurranse!

Trekning av gavekort kr 2.000!

Du må ha vore på 10 av 15 turmål.

Funksjonshemma treng kun å ha vore på eitt turmål.

Alle barn under 15 år som har vore på minst tre turmål får ein liten premie.

Klippekortet må vere innlevert innan utgangen av 2010.

Fleire klippekort får du ved:

Servicesenteret, Otta Bibliotek,

Turistkontoret, Frivilligsentralen eller Fantasihuset Heidal.

Turar som er med i trekninga

Turar for rullstolbrukarar eller funksjonshemma er merka. Klippetengene vil bli hengt ut så snart det er bart (etter St.Hans i fjellet). Ver merksam på at det somme stader kan vere bomveg.

1. **Kulturstig Rustgruvene**
2. **Peer Gynt-hytta**
3. **Ranglartjern (1t)**
4. **Formokampen (1428 m.o.h.)**
5. **Tordkampen, Horgen (1166 m.o.h.)**
6. **Haldorpiggen (1119 m.o.h.)**
7. **Kringenstøtta (del av Pilegrimsleden)**
8. **Pillarguritoppen (852 m.o.h.)**
9. **Sandbumoen – Gnedden (2,5t)**
10. **Turrkoløløypa (1t).** Start ved Sjoa Kapell. Undergang under Heidalsvegen. Følg stig og avlingsveg under jernbana, vidare gjennom skogen mot Lågen.
11. **Heidal: Ysteriet – Sjoa (elv).** Ikkje asfaltert veg. Posten er festa ved elvekanten.
12. **Pilegrimsleden, Sel**
13. **Ranglarkampen/Martnasråket.** Start frå Veslsæter i Øverbygdsvegen i Heidal, eller frå Veggumsetra (Båtstadsetra) på Ottadalsida. Posten er plassert på det høgaste punktet på stigen. Ranglarkampen ligg 1260 m.o.h.
14. **Vardhø, Heidal (1151 m.o.h.).** Avkjøring frå Rv 257 v/ Harlaug bru. Kjør til Kvernbru, skilt på høgre side av vegen. Anbefalt kart: Heidalskart og Heidalsbrosjyre. For lengre tur er anbefalt "høin rundt"; Vardhø via Tverrhø til Steinhø. Også fin tur til Storhø. Posten er festa på toppen av Vardhø.
15. **Elvestigen.** Start ved rasteplassen ved Ula-fossen på Selsverket. Info.brosjyre med kart i kasse ved startpunktet. Rundtur. Posten er festa på brua som går til Lornstad.

Heidalskart og Heidalsbrosjyre. Kart med merka stigar og råk. Brosjyra inneheldt detaljert beskriving av mange turar i Heidalsområdet.

Heidalskartet kan kjøpast på Fantasihuset og i dei fleste butikkane i Heidal i tillegg til Otta Turistkontor. Brosjyra er gratis og ligg ute på dei same plassane.

BERGDØLDALEN

16

Bergdøldalen er et juv som starter nede i Heidal og strekker seg 6 – 7 kilometer innover fjellet før den munner ut ved rota til Heidalsmuen.

Hele dalen kan gåes, men mange plasser er det meget vanskelig å ta seg fram.

Strekningen som er mest brukt er fra Skavrusten, en fjellgard på veg opp til Kvernbru. (Bomveg)

Herfra er det mulig å ta seg ned i dalen, men terrenget er bratt og ulendt. Dårlig utvalg av stier, men det går fint an å finne veien ned. Herfra går turen oppover vel 2 kilometer, før et bratt råk leder en opp fra avgrunnen og fram til Kvernbru. En kan også gå turen motsatt vei, men det letteste er som vi har beskrevet. Turen tar fort 3 – 4 timer.

For de som liker å fiske har Bergdøla mange fine kulper. Fisken er ikke stor, men har god smak.

Bergdøla som renner nede i bunnen av dalen har ikke stor vannføring, men på turen gjennom dalen må elva krysses flere ganger. Som regel er den mer å regne som en bekk og det byr ikke på problem å krysse den, men våt på beina må en regne med å bli.

Sidene av Bergdøldalen er loddrette mange steder, bare på noen plasser er det mulig å komme opp. Terrenget er vilt og vakkert, dalen er frodig med mange forskjellige planter. Noen sjeldne. Over dalen henger store gamle furu og grantrær på fjellhyllene. De som blir for gamle eller blir tatt av snøras, havner i bunnen som massive skulpturer.

Opplevelsesrik tur som anbefales, men passer best for dem som liker utfordringer.

Sel bibliotek,

Otta nasjonalparksenter, Otta Bergverkssenter er samlokalisert i Johan Nygårdsgt. 17 a.

Sel bibliotek, Otta:

Bøker, lydbøker, DVD, lokalsamling, språkkurs, musikk-cd, aviser og tidsskrift. 6 pc-ar med internett, epost, kontorprogram, og tilknytt fargeskrivar. Andre tekniske hjelpemidler til disposisjon: prosjektor/lerret, kopimaskin, skanner, mikrofilmapparat. Biblioteket har ei nasjonalparkbibliotek- avdeling der nasjonalparklitteratur og andre ressursar om nasjonalpark er samla. I Heidal er det kombinasjonsbibliotek i Heidal skule.

Otta nasjonalparksenter:

Utstillinga syner "Fjellfolket – kva levde dei av?" Stiftelsen i Nasjonalparker driv gjennom senteret informasjon om nasjonalparker og naturvernområde. Senteret har informasjonsmateriale(brosjyrer, kart mm.)

Otta Bergverkssenter:

Utstillinga syner "Bergverk og steinindustri i Sel 1600-1900". Bergverkssenteret er ein del av Muséet i Nord-Gudbrandsdal. Utstillinga presenterer i tekst, foto og gjenstandar Sel kommune sin geologi og verksemd knytta til skiferindustri, kopparverk og klebersteinsdrift.

I filmrom (rom for ca 20 personar) er mediaboks installert, der ein kan velje mellom 8 filmar med lokal informasjon om nasjonalpark og bergverk.

For formidling for grupper, ta kontakt på førehand!

Opningstid:

Måndag 12-19, tysdag 10-16, onsdag 12-19, torsdag 10-16, fredag 10-16, laurdag 10-14.

I Heidal er opningstid: tysdag 9-11, 16-19, fredag 12-15, 16-19. I Heidal er biblioteket stengt i skuleferien.

Tlf. 61 70 08 70

www.sel.folkebibl.no

www.nasjonalparker.org

www.gbdmuseum.no

epost: biblioteket@sel.kommune.no

Kontaktperson: Anne Marie Viken

Tradisjonell laft i Gudbrandsdalsstil

Medlem i Norsk Laft bransjestandar

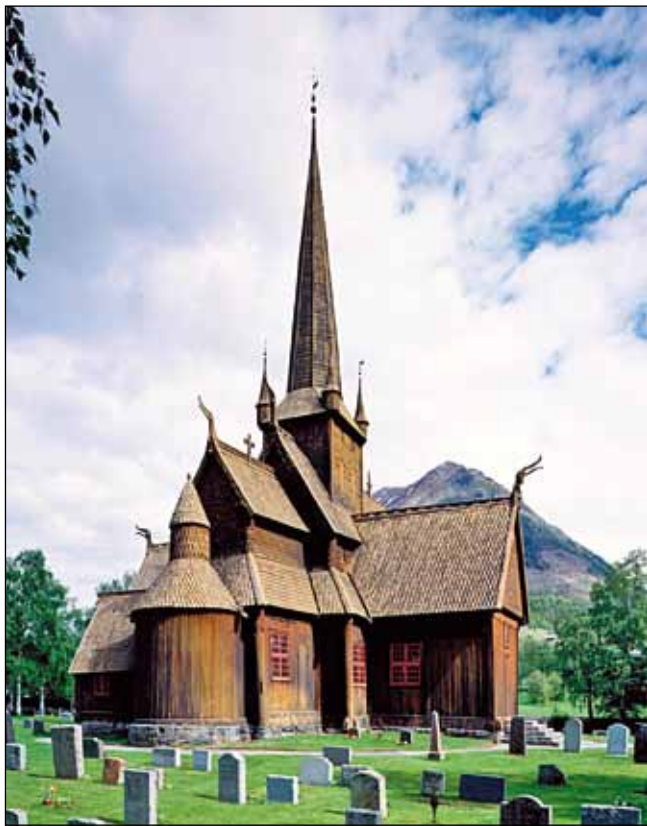
Sjoa laft & restaurering
Sjoa - 2670 OTTA - tlf.97183080 - www.sjoalافت.no

The advertisement features three photographs of traditional log cabins. The top photo shows a large cabin with a thatched roof and a white picket fence in front, set against a backdrop of mountains. The middle photo shows a smaller cabin with a balcony and a wooden tower. The bottom photo shows a cabin with a snow-covered roof and a chimney. The text is in Norwegian and English, highlighting the company's membership in the Norwegian Log Cabin Industry Standard.

LOM

Frå Bjølstadmo er det 60 km åt Lom sentrum, eller Fossbergje som bygdefolket seier.

Dette er eit naturleg stoppunkt for alle som reiser i Sør-Noreg. Gjennom Lom går dei mest kjende vegane over til Vestlandsfjordane. Å ta i mot gjester frå den vide verda er det gode og lange tradisjonar for i bygdesentret framfor den majestetiske Lomseggen, der Otta- og Bøverdalen møtest. Den verdskjende stavkyrkja feira 850 års jubileum i 2008. Rett over vegen ligg Norsk Fjellmuseum som syner natur og bruk av norsk fjellheim sidan folk ferdast og slo seg til i landet vårt. Arbeidsliv og levekår frå dei siste hundreåra kan opplevast i Lom Bygdemuseum i Presthaugen. I Storstabburet er den spesielle vatningskulturen i Ottadalsbygdene dokumentert gjennom ei spennande temautstilling "Korn og vatn".

Fossheim Steinsenter har eineståande geologiske samlingar frå heile verda, produserer også smykke av lokal stein. På andre sida (nedsida) av vegen er det stort frittstående klatretårn, ei skikkeleg utfordring for dei som vil prøve noko nytt. Lom sentrum vart for snart tjue år sidan kåra til vakraste tettstaden i innlandet. Her er fleire kafear, kafe-teriaer og restaurantar og bakeri, klare til å stille svolt og tyrste hjå liten og stor. Godt utval av butikkar, fleire tilbyr lokale produkt. Frå Lom er det stutt veg til fjells. Både Galdhøpiggen og Glittertind (høgste fjelltoppane nord for Alpane) ligg bokstaveleg så å seia rett utafor husdøra, dersom du set kursen sørvestover gjennom Bøverdalen langs rv. 55.

HEIDAL

Heidal Valley is a unique and beautiful place for anyone who wishes to experience rich Norwegian culture and take part in some of the most exciting activities Norway has to offer.

Heidal Valley is a side valley to the larger Gudbrandsdalen Valley. The main road in Heidal is Route 257 which stretches northwest from the Village of Sjoa on Highway E-6. Heidal Village Center is a mere 20 minutes from the intersection of Highway E-6 and Route 257. Route 257 is also the shortest road to Jotunheimen National Park and Gjende Lake. Scenic Route 257 through Heidal is the national tourist route over the Valdresflya Pass.

Heidal was a separate municipality until 1965 when it was merged with Sel. Today, the Municipal Center in Sel is the town of Otta. Heidal is a modern rural community with schools, kindergartens, geriatric homes, post office, and shops and has a population of approximately 1500. Agriculture is the main livelihood in Heidal although the tourism industry is developing. Several farms are engaged in agricultural tourism where guest work and spend the night at the farms. The popularity of river-sports has grown rapidly over the past 10 years and has resulted in a significant quantity of commercial adventure tourism businesses operating in Heidal. The winter also offers many opportunities for recreation in Heidal.

Heidal is often called the largest museum in Norway. Here is the country's largest concentration of timbered houses. These protected buildings are some of the best examples of traditional Norwegian architecture. On your visit to Heidal, you can stay in an authentic 1700-century house!

Just to drive through Heidal offers a rich experience but if you would like to discover more of the Heidal's interesting character, you will want to stop at the summer tourist information located at Heidal Håndverkstun. If you are visiting Heidal in the winter months, be sure to explore some of the exciting winter activities offered in Heidal's beautiful landscape.

RAFTING IN HEIDAL

The headwaters of the Sjoa River that runs through Heidal begin in Jotunheimen National Park and flows from Gjende Lake through Sjudalen Valley in Vågå and Heidal Valley in Sel. In Sel, the Sjoa River meets the Gudbrandsdalslågen River by Åmodt Canyon on Sjoa. In 1974, after the threat of damming, the Sjoa River was permanently protected against power development.

The Sjoa is an ideal river for river-sports because of its beautiful scenery, exciting and numerous challenges, and its large drainage basin which produces a sizable and stable source of water through the spring and summer. The first rafters and paddlers descended the Sjoa over twenty years ago. Lately, the popularity of river activities has grown significantly in Heidal. Several river-sport companies have established themselves in Heidal and operate commercially offering various opportunities to their guests such as whitewater rafting, canyoning, bridge-jumping, and river-boarding.

In order to ensure responsible and sustainable stewardship of the Sjoa River, commercial river-sport companies work closely with Sjoa Elveierlag - an association of the landowners who own property which borders the river. One of Sjoa Elveierlag's primary responsibilities is the creation and maintenance of the put-ins and take-outs along the river. Heidal is unique in Norway for its Multi-Use Plan for Sjoa River, in which a comprehensive management strategy is outlined for the river and its surrounding community.

Sel Municipality is also an important facilitator and contributor to the river-sport community. Commercial activity is strongly regulated by the Planning and Building Act. However, The Countryside Act grants the noncommercial public who wish to access the Sjoa a right of use.

The river-sport industry is becoming increasingly important in economy of Heidal as well as offering many locals a new and exciting recreation. The Sjoa River attracts many river-sport enthusiasts from around the world and is considered by many to be one of the best natural rafting rivers in Europe.

A number of years ago, the Norwegian Canoe Association established the National Facility for River Paddling on Sjoa. The facility is a hub of activity in the summer and it hosts both national and international championships.

Participating in anyone of the river-sport activities offered in Heidal is often the highlight of many people's visit.

HEIDAL CHURCH

Driving on Route 257, it is hard to miss the Heidal Church located in the Heidal Village Center. This old church was well known throughout the country for its fine wood carvings with acanthus motif, some dating back to 1754. The church was rebuilt in the years before 1941 as it was burnt down after a lightning strike in mid-summer 1933. The new church was built on the ruins of the old one and a visitor will find that many of the carvings are a copy of the ones that were a part of the old church but there are also new innovations and designs. Surrounding the churchyard is no ordinary fence or wall, but unique because of the batch timber and slate used in its construction. The cemetery portal is designed as a small house in the same style as the church.

Close by the main Heidal Church is the ancient Bjølstad-Chapel. The tiny chapel was built at Bjølstad in 1531, but was then used as a barn when the village got its new church in 1754. In 1964, the chapel was renovated and re-consecrated. The portal staves in Bjølstad Chapel are very interesting. These planks are from the first church in the village, probably from the end of the 11th-century. Here you can find some of Norway's oldest woodcarvings. The motif is stylized animal figures in battle, which probably symbolizes the struggle between good and evil. Another treasure in Bjølstad Chapel is a crucifix made in France around the year 1200.

AGRICULTURE IN HEIDAL

Heidal is traditionally an agricultural and forestry region. Agriculture is still dominant, but eventually employs fewer people. Despite an increase in tourism, Heidal still is and will continue to be a village primarily dependent on an agricultural economy. Even though Heidal is traditional in its dependency on agriculture, it is not stagnant. Farmers are combining and creating larger units to adapt to the increase of agricultural product prices, which do not fairly reflect the prices elsewhere in Norway. Leisure time is also an expensive luxury for a farmer but this time becomes more accessible when multiple farmers join forces.

Heidal Meieri, an early member of the larger Tine Dairies, had existed as a dairy producer since the 1920's when some farmers merged to better market their products. Heidal Meieri was closed in the early 1990's but a new dairy - Heidal Ysteri A/S has become a prominent producer which makes the famous Heidal cheese (goat cheese).

THE TROLLS IN HEIDAL WOODS

Heidal Valley has a rich folklore that visitors can experience. Here is a favourite local legend from Heidal Valley:

In the Vågå, in Gudbrandsdalen Valley, there lived once a time in the days of old a poor couple. They had many children. Two of the sons, who were about half grown up, had to roam about the country begging and because of this, they were well acquainted with all the highways, byways, and shortcuts in Heidal.

It happened once that they wanted to go thither, but at the same time they heard that some falconers had built themselves a hut at Mæla. The sons wanted to see the falcons and how the falconers captured these birds. Wanting to visit the falconers hut, they took the shortcut across Langmyrene but it was far on towards autumn and the milkmaids had all gone home from their mountain farms so the sons could get neither shelter nor food. They had to keep straight on to Heidal, but the path was a mere track, and when the night fell they lost their way. Worse still, they could not find the falconers' hut. Before they knew where they were, they found themselves in the very depth of the forest. As soon as they found that they could not get further, they began to break boughs, lit a fire, and build themselves a bower of branches with a hand-axe they brought. After that, they plucked heather and moss, and made themselves a bed.

A little while after they had lain down, they heard something which sniffed and snuffed in the forest. The boys sharpened their ears, and listened closely to hear whether it were wild beasts or wood Trolls. Just then, something snuffed up the air louder than ever, and said,

“There's a smell of Christian blood here!”

At the same time they heard such a heavy footfall that the earth shook under it and they knew that the Trolls must be about.

“Heaven help us! What shall we do?” said the younger brother.

“Oh! You must stand as you are under the fir, and be ready to take our bags and run away when you see them coming; as for me, I will take the hand-axe,” said the other.

All at once they saw three Trolls coming at them like mad. They were tall and broad and their heads were as high as the fir-tops. But there was one good thing: The Trolls had only one eye between the three of them and they had to take turns using it. The Trolls had a hole in their foreheads in which they put the eye and turned and twisted it with their hands. The one in the front used it to see his way, and the others went behind and took hold of the first.

“Take up the traps,” said the elder of the boys, “but don't run away too far, see how things go; as they carry their eye so high aloft they'll find it hard to see me when I get behind them.”

Yes! The brother ran before and the Trolls went after him. The elder got behind the Trolls and chopped the hindmost Troll in the ankle with his axe so that the troll gave an awful shriek. The foremost Troll got so afraid he jumped and dropped the eye. The elder son was quick to snap it up. The eye was bigger than two quart pots put together and so clear and bright that though it was pitch black in the forest, everything was as clear as day when he looked through it.

When the Trolls knew that the elder son had taken their eye and harmed one of them, they threatened him with all the evil in the world if he didn't return the eye at once.

“I have no care for Trolls and threats,” said the boy. “Now I've got three eyes to myself, and you have got none. And besides; two of you will have to carry the third.”

“If you do not give our eye back this very minute, you shall both be turned to sticks and stones,” roared the Trolls.

But the boy had other thoughts in mind; he was not afraid of witchcraft or

hard words. He said if they didn't leave him be, he'd chop all three so that they would have to creep and crawl along the earth like cripples and crabs.

When the Trolls heard this they got more afraid and began speaking with a softer tongue. They begged so prettily for him to give their eye back and promised him gold and

silver and all that he could wish for. Yes! That was very fine, but the lad wished to have the gold and silver first and told them that one of the Trolls would have to go home and fetch as much gold and silver as he could fit in his and his brother's bags and give them each a good cross-bow beside. Then they might have their eye but until they fulfilled his demands, he would keep it as his.

The Trolls were very put out, as none of them could find their way home without their eye to see with, but then one of them began to bawl out for their goody (for you must know that they had a wife between them as well as an eye). After a while an answer came from a knoll a long way to the north and the Trolls beckoned her to bring two steel crossbows and two buckets full of silver and gold. Before long she was there. They told her what had happened and she too started threatening the sons with witchcraft. But the Trolls were afraid, and begged her to beware of the little wasp, for they could not be sure that he would not take her eye too. She threw them the crossbows and buckets filled with gold and silver, and strode off to the knoll with the Trolls; and since that time no one has ever heard the Trolls walking in Heidal Wood snuffing after Christian blood.

CABIN AREAS

Many areas in Heidal are close to mountains and mountainous country. Over the last 30-40 years, the building of cabins has accelerated. Cabin building means a lot to the people of Heidal. Construction creates employment and revenue for batch timber businesses and other shops. The use of open winter roads, electricity, water and trails allow holiday residents to prolong their stay in the village.

The biggest cabin area is Lusetergrend, with 130-140 cabins, and considerable development also takes place in Kvernbru and Stålom. There are also many other smaller cottage fields in Heidal. The numbers of vacant lots are still relatively large. Søre Sundtjønnhaugen (Stålom) is a new field with a high sense of organization for water and roads.

Lot Prices in Heidal are reasonable for now. It is mostly freehold lots traded.

WINTER ACTIVITIES

There are great conditions for skiing and ski hiking in Heidal. The amount of snow every year is very stable.

In the Bjølstad Forest there is a new ski resort in beautiful scenery with a 5km long lighted ski trail and longer trails for hiking. On Leirflaten, there are also a lighted ski trail. On Kvernbru og Stålane are groomed ski trails. From Heidal center, there is only a 15-20 min drive to Lemonsjøen, where one can get on the ski lift and try the slalom slopes. On Flatningen, west of Bjølstad forest are great opportunities for ice fishing.

For more information about visiting the beautiful Heidal Valley and experiencing all it has to offer you may contact Otta Tourist Center at 61 23 66 70 or visit the website www.heidal.no.

HEIDAL

Der Name Heidal stammt vermutlich von Herdal, wobei der erste Teil der Genitiv von Hj'ø ist, Sjoa heißt strahlender Fluss. Heidal ist ein Seitental des Gudbrandsdals und erstreckt sich von Sjoa an der Europastraße E6 in Richtung Nordwesten des Reichsweg 257 entlang. Auf dieser Straße trennen knappe 20 Minuten Autofahrt das Zentrum Heidals von Sjoa. Der Reichsweg 257 durch Heidal ist der kürzeste Weg nach Gjende und ins Jotunheimen und ist auch ein Zufahrtsweg zur nationalen Touristenroute über die Valdresflya.

Das Heidal war eine eigenständige Kommune bis es 1965 mit Sel zusammengelegt wurde. Das Zentrum von Sel ist Otta. Heidal ist eine moderne Siedlungsgemeinde von 1500 Einwohnern mit verschiedenen Läden, einer Schule, Kindergärten, Alterspflegeeinrichtung und einer Post. Hauptlebensgrundlage bildet noch immer die Landwirtschaft, auch wenn die Beschäftigung in diesem Wirtschaftszweig sinkt, entwickelt sich der Fremdenverkehr. Viele bieten ländlichen Hoftourismus mit Übernachtungsmöglichkeiten an. In den letzten 10 Jahren hat der Wassersport einige Bedeutung gewonnen und viele große Betriebe hervorgebracht.

Heidal ist bekannt als Norwegens größtes Museum, hier ist die größte Ansammlung von Blockhäusern, deren Architektur als die beste im Lande betrachtet wird. Hier kann man in einem echten Haus aus dem 18. Jahrhundert wohnen!

Am Ende des Dorfes bei Leirflaten biegt die Straße ins 10km lange Murudalen ab, wo die größte Neuansiedlung in Oppland sich befindet. Die Bauernschaft wurde in den 1930er bis 1950er Jahren erbaut. Im Sommer 2007 wurde hier Urbarmachungsdenkmal in Form eines Hauses mit Information, Hausrat und Holzskulpturen

errichtet. Knut Korsæth, der frühere Provinzchef von Oppland war neben anderen Privaten und öffentlichen Instanzen der größte Spender.

Es ist schon ein Erlebnis nur durch Heidal zu reisen, doch wollen Sie mehr über das Dorf erfahren, müssen Sie halten, das Touristeninformationszentrum im Heidal Håndverkstun ist im Sommer geöffnet.

RAFTING in HEIDAL

Der Fluss Sjoa hat sein Einzugsgebiet im Jotunheimen Nationalpark und fließt von Gjende das Sjodal hinab durch Vågå und Heidal und mündet in Åmodt bei Sjoa in den Gudbrandsdalslågen. Sjoa wurde im Jahr 1974 dauerhaften Schutz gegen Kraftwerksbau gewährt. Da sie einen stabilen Wasserstand und viel Wasser hat und durch abwechslungsreiche und schöne Landschaft mit immer neuen Herausforderungen fließt ist sie für den Wassersport attraktiv. Die ersten Raftern und Paddler fuhren den Fluss schon vor Jahrzehnten hinab, mit der Zeit nahmen diese Aktivitäten deutlich zu und mehrere gewerbliche Flusssportgesellschaften haben sich etabliert. Sie arbeiten mit der Sjoa Elveigarlag zusammen – ein Zusammenschluss von Eigentümern der Flussgrenzgebiete. Diese sorgen auch für die Bereitstellung von Ein- und Ausstiegsmöglichkeiten. Grundlage dieser Zusammenarbeit ist der "Fleirbruksplan for Sjoa Elv", welcher dieserart der erste in Norwegen ist. Sel Kommune als Verwaltungsinstanz ist auch ein wichtiger Unterstützer und Organisator des Flusssports. Das durch das "Friluftsløven" geschützte Jedermannsrecht für private Ausflüge gilt, besonders dem Flusspaddeln. Gewerbliche Unternehmungen werden durch Plan- und Baugesetze strenger geregelt.

Heute wird der Flusssport immer bedeutender für die örtliche Wirtschaft, immer neue Anbieter bewerben sich und der Verkehr nimmt zu. Das ist ein schönes Aushängeschild für Heidal, denn die Sjoa gehört zu den besten natürlichen Raftingflüssen in Europa und ist unter Flusssportlern weltweit bekannt.

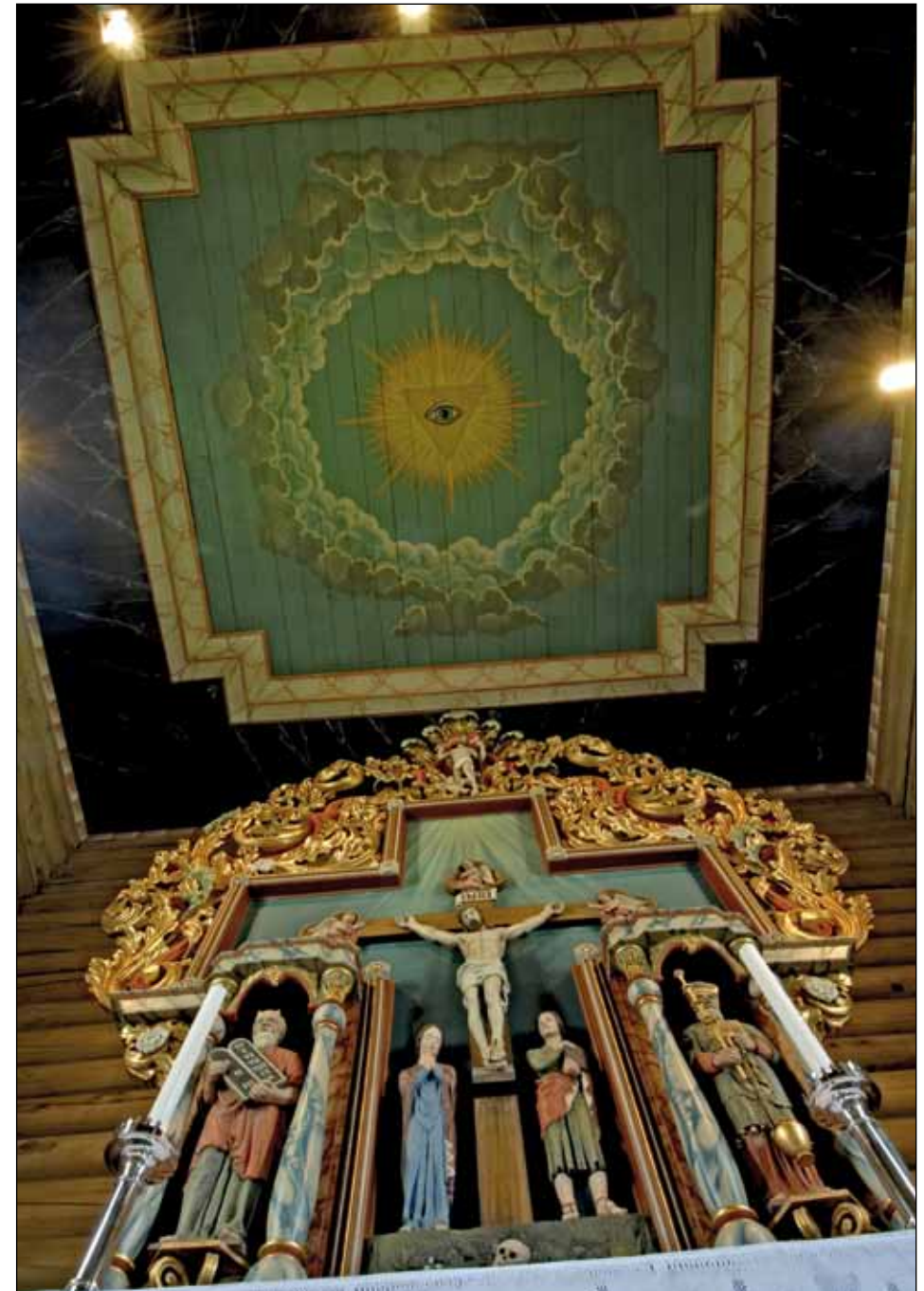
Vor vielen Jahren etablierte der norwegische Paddlerverband die Landesstrecke fürs Flusspaddeln auf der Sjoa. Hier ist im Sommer immer viel los und es werden sowohl nationale, als auch internationale Meisterschaften ausgetragen.

Seien Sie willkommen Heidal vom Wasser aus zu erleben.

Die HEIDAL KIRCHE ...

... wurde 1941 in Betrieb genommen, sie wurde auf den Grundmauern der alten Kirche errichtet, welche nach einem Blitzschlag im Sommer 1933 niedergebrannt war. Die alte Kirche aus dem Jahr 1754 war landesweit für ihre Holzschnitzereien mit Akanthusmotiven bekannt. In der neuen sind viele Schnitzereien den alten nachempfunden, obwohl sie neu konzipiert wurde.

Rund um den Kirchhof steht kein gewöhnlicher Zaun und keine gewöhnliche Mauer, sondern Holzbalken mit einem Schiefdach und das Eingangsportal ist wie ein kleines Haus im Stil der Kirche gebaut.

BJØLSTAD-KAPELLE

Nicht weit der Hauptkirche steht diese uralte Kirche, welche 1964 restauriert und neu geweiht wurde. Die kleine Kirche wurde 1531 bei Bjølstad gebaut, aber nachdem die Gemeinde 1754 eine neue Kirche bekam wurde sie lange als Scheune genutzt. Besonders interessant sind die Bretter des Portals, sie stammen von der ersten Kirche der Gemeinde, vermutlich aus dem 11. Jahrhundert. Hier gibt es auch ein Stück von Norwegens ältesten Holzschnitzereien: stilisierte Tierfiguren im Kampf, welche vermutlich den Kampf zwischen Gut und Böse symbolisieren.

Ein weiteres Kleinod der Bjølstad-Kapelle ist das Kruzifix, welches um 1200 in Frankreich gefertigt wurde.

Der Fluss SJOA

In wilde Stromschnellen fließt die Sjoa durch das Heidal. Die Regulierung für die Wasserkraft war bereits geplant, doch zum Glück konnten diese Pläne gestoppt werden und Sjoa wurde unter Schutz gegen den Ausbau gestellt. Das freut nicht nur die Wassersportler! Die Sjoa zählt zu den besten Paddelfläüssen der Welt, hier ist die Landespaddelstrecke, wo jedes Jahr Paddler ihre Kräfte mit denen der Anderen und den weißschäumenden Stromschnellen der Sjoa messen. Wer Lust hat kann auch mit einem großen Gummifloß den Fluss hinabfahren, es gibt einige große Gesellschaften, die solche Touren anbieten. Dieser Sport nennt sich Rafting (von engl. raft = Floß) und ist sowohl spannend als auch herausfordernd.

PRIMERSEKTOR

Heidal ist eine traditionelle Land- und Forstwirtschaftsgemeinde, die Landwirtschaft beschäftigt zwar immer weniger Menschen, doch ist sie noch immer dominierend und auch in Zukunft wird die Gemeinde von ihrer der Wirtschaft und Aktivität abhängig sein. Da die Preise fürs Landwirtschaftlichen Produkte nicht mit der sonstigen Kostenentwicklung mithalten schließen sich viele Bauern zu Betriebsgemeinschaften zusammen und können sich somit auch gegenseitig Freizeit organisieren. Bis in die frühen 1990er hatte die Firma TINE eine Käseerei in Heidal, diese hatte seit den 1920ern existiert, als sich einige Bauern zusammenschlossen. Aber eine neue Käseerei, die Heidal Ysteri A/S, hat das Licht der Welt erblickt und der berühmte Heidalost (ein Süßmolkekäse, „brunost“) wird wieder in Heidal produziert.

HÜTTENSIEDLUNGEN

Viele Siedlungen in Heidal sind nicht weit vom Hochgebirge. In den letzten 30-40 Jahren hat der Siedlungsausbau stark zugenommen und dieser Ausbau bedeutet viel für Heidals Wirtschaft: während der Bauphase bringt das Arbeit und Umsatz für die Schreinerfirmen und Händler. Die Bereitstellung von im Winter geräumten Straßen, Strom, Wasser und Skiloipen verlängert die Aufenthaltszeit der Feriengäste in der Gemeinde. Heidal braucht das, denn das bringt Leben und gleichzeitig die Gelegenheit dort fest zu wohnen.

Die größte Siedlung ist das Lusetergrend, hier gibt es 130-140 Hütten. Die Gestaltung des ersten Teils des Feldes geschah durch eine kommunale Grundstücksgesellschaft. Neben Kvernbru og Stålom, die auch beachtlich ausgebaut werden, gibt es noch viele kleinere Hüttensiedlungen. Auf dem Søre Sunntjønnhaugen (Stålom) gibt es ein neues Gebiet, mit umfangreichem Ausbau.

Die Grundstückspreise in Heidal sind niedrig, bis jetzt. Es werden vorwiegend Eigentumsgrundstücke veräußert.

WINTER

Heidal ist sehr schneesicher und bietet sehr gute Skiverhältnisse für Skisport und Touren. Im Bjølstadwald ist eine neue Skianlage in herrlicher Natur entstanden. Hier und auf der Leirflaten gibt es Lichtloipen. Von Heidal Zentrum fährt man nur eine gute Viertelstunde mit dem Auto bis Lemonsjøen, wo es schon viel eher Schnee gibt und man sich beim Skilift am Slalom üben kann oder eine der vielen Tourloipen nehmen kann.

In Flatningen, westlich des Bjølstadwald kann man angeln.

Die kleinen Jungen, die die Trolle im Heidalswald trafen.

Oben in Vågå im Gudbrandsdalen wohnten einst in alten Tagen einige arme Leute.

Die hatten viele Kinder, und zwei der Söhne, die so ungefähr halbwüchsig waren, müssten im Dorf betteln. Deshalb kannten sie alle Wege und Pfade, und sie kannten auch die Abkürzung nach Heidal. Einmal wollten sie dorthin gehen. Doch sie hatten gehört, dass einige Falkenfänger sich eine Hütte bei Mæla gebaut hatten; dort wollten sie gleichzeitig vorbeischaun und die Vögel sehen, und sehen wie sie gefangen wurden, und deshalb nahmen sie den Weg übers Langmyrene.

Doch es war schon weit in den Herbst hinein, und die Mädchen, die im Sommer auf den Almen das Vieh hüteten, waren heimgeirist; deshalb konnten sie nirgendwo ein Dach über dem Kopf bekommen, und auch keinen Bissen zu essen.

Sie müssten sich deshalb an den Weg nach Heidal halten, doch der war nur ein undeutlicher Pfad, und als es dunkel wurde, verloren sie den Pfad und fanden auch die Falknerhütte nicht, und schneller als man es aussprechen kann, waren sie mitten im tiefsten Bjølstadwald.

Als sie begriffen, dass sie sich verlaufen hatten, suchten sie nach Tannenzweigen, bauten sich eine Tannenhütte und machten ein Feuer, denn sie hatten die kleine Axt mitgenommen.

Und dann rissen sie Heide und Moos aus, und bereiteten sich daraus ein Lager. Eine Weile nachdem sie sich gelegt hatten, hörten sie jemanden laut schnaufen.

Die Jungen spitzten die Ohren und lauschten gut ob es ein Tier oder ein Waldtroll war, den sie da hörten. Doch da schnaufte es noch lauter und sagte:

„Hier riecht es nach Menschenblut!“

Dann hörten sie einen Schritt, so dass die Erde unter ihnen bebte, und da wussten sie, dass die Trolle unterwegs waren.

„Gott helfe uns, was sollen wir jetzt tun?“ fragte der jüngste Bub seinen Bruder.

„Oh, du bleibst da unter der Kiefer stehen, wo du jetzt stehst, und machst dich bereit, davonzulaufen, wenn du sie kommen siehst, und ich nehme die kleine Axt“, sagte der andere.

Zugleich sahen sie die Trolle dahertrotten, und die waren so gross und mächtig, dass ihre Köpfe auf einer Höhe mit den Baumkronen waren. Doch sie hatten nur ein Auge, alle drei zusammen, und sie wechselten sich beim Gebrauch desselben ab; sie hatten ein Loch in der Stirn, wo sie es reinlegten und mit der Hand steuerten: er, der voranging, musste es haben, und die anderen gingen hinterher und hielten sich an ihm fest.

„Lauf“, sagte der älteste Bub, „doch lauf nicht zu weit, bevor du siehst, wie es geht; da sie das Auge so hoch tragen, sehen sie mich nicht, wenn ich von hinten komme.“

Ja, der Bruder rannte, und die Trolle hinterher. Inzwischen kam der ältere Bruder

von hinten und hackte dem hintersten Troll ins Fussgelenk, dass dieser einen schrecklichen Schrei ausstieß, und der erste wurde so erschreckt, dass er zusammenfuhr und das Auge fallen liess. Der kleinere Bruder hob es schnell auf. Es war grösser als wenn man zwei Kartoffelschüsseln aufeinanderlegte, und klar war es, so klar, dass es wie leuchtender Tag wurde, als er hindurchsah, obwohl es finsere Nacht war.

Als die Trolle merkten, dass er ihnen das Auge weggenommen und einen von ihnen verwundet hatte, begannen sie zu schimpfen und mit allem Bösen zu drohen, das es nur gab, wenn er ihnen nicht sofort ihr Auge wiedergeben würde.

„Ich habe keine Angst vor Troll und Betrug“, sagte der Junge.

„Nun habe ich allein drei Augen, und ihr habt gar keins, und zusätzlich müssen zwei von euch den dritten tragen.“

„Bekommen wir nicht auf der Stelle unser Auge zurück, sollst du zu Stock und Stein werden!“ kreischten die Trolle.

Doch der Junge sagte, er fürchte sich weder vor Angeberei noch vor Trolltum (eine Art Hexerei); und liessen sie ihn nicht in Ruhe, würde er auf sie alle einhacken, so dass sie wie Kriech- und Krabbeltiere am Boden kriechen müssten.

Als das die Trolle hörten, bekamen sie Angst und gaben gute Worte.

Sie baten so eindringlich und versprachen ihm Gold und Silber und alles, was er haben wolle, wenn er ihnen nur das Auge wiedergeben wolle.

Ja, meinte der Junge, das sei gut und schön, doch wolle er zuerst das Gold und Silber haben.

Einer der Trolle solle heimgehen und so viel Geld und Silber holen, wie in seine und seines Bruders Taschen passe, und wenn sie ihnen dann noch zwei gute Stahlbögen gäben, so sollten sie ihr Auge wiederbekommen, doch so lange würde er es behalten.

Die Trolle gebärdeten sich wild und sagten, dass keiner von ihnen gehen könne, so lange sie ihr Auge nicht dabei hätten; doch so schrie einer von ihnen nach dem Weib, denn sie hatten zusammen ein Weib. Und nach einer Weile antwortete es von Norden her.

Da sagten ihr die Trolle, dass sie mit zwei Stahlbögen und zwei Eimern voller Gold und Silber kommen solle. Und es dauerte nicht lange, bis sie kam, denke ich mir. Und da sie sah, was geschehen war, begann auch sie, mit Trolltum zu drohen. Doch die Trolle bekamen Angst und baten sie, sich vor der kleinen Wespe vorzusehen, denn sie könne nicht sicher sein, dass er nicht auch ihr Auge stehle. Da warf sie die Eimer mit dem Gold und Silber und die Bögen zu ihnen hin und zog im Streit mit den Trollen heim, und seit der Zeit hat keiner mehr davon gehört, dass die Trolle im Heidalswald umhergingen und nach Menschenblut geschnüffelt hätten.

elite // foto
 SKIKKELIG bra BILDER

**Digital fotolab. bilder rett fra
 minnekort, CD eller film.
 e.post. heilo@elitefoto.no**

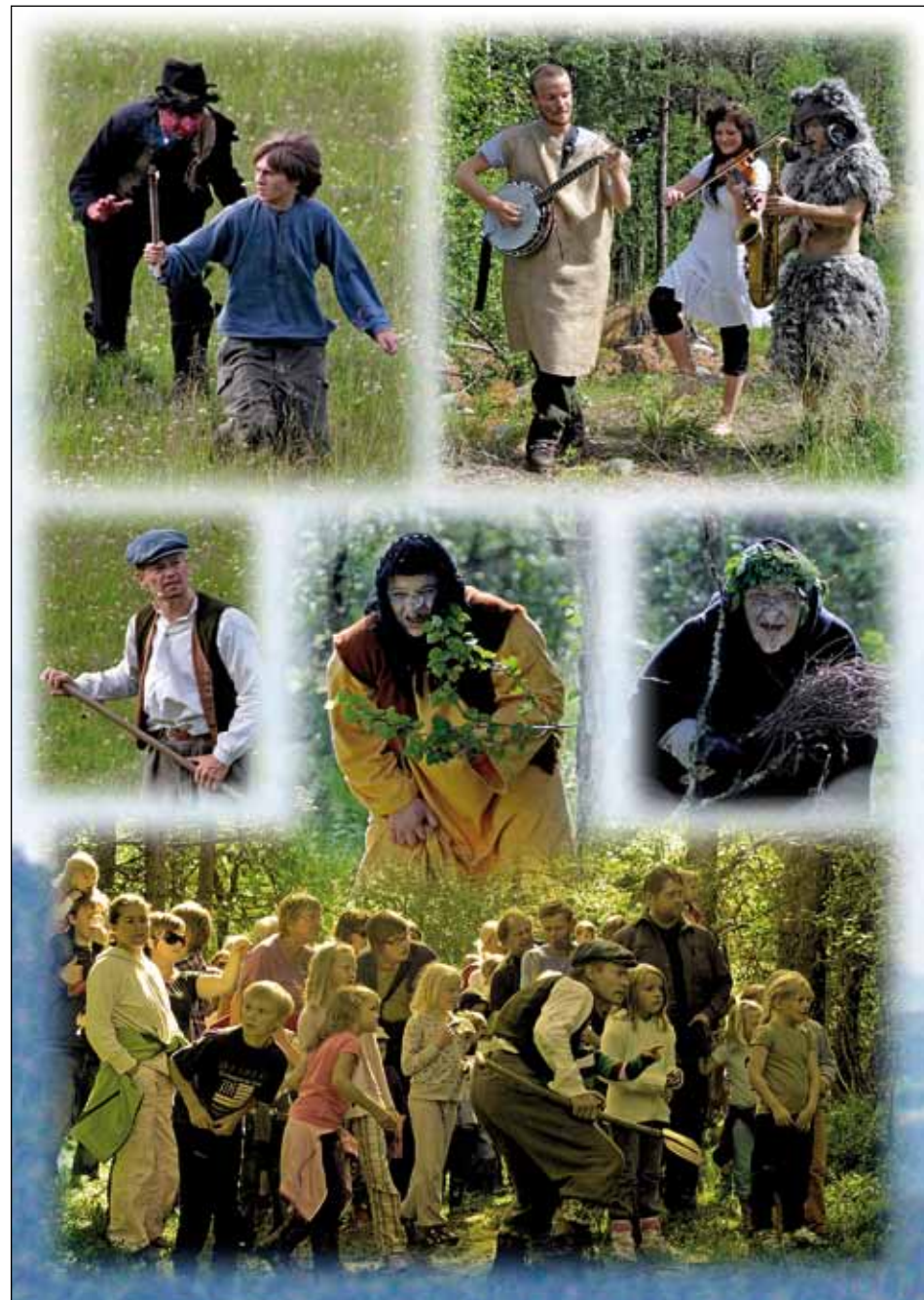
*Vi rammer inn maleri
 broderi og bilder.
 Skjærer passepartout
 Ferdigrammer*

Kamera - Kikkerter

*Dekorative lys til
 hverdag og fest!*

HEILO **A**
FOTO **S**

Rondatun
 Johan Nygaardsgt 17 B
 2670 OTTA
 Tlf. 612 31591
 heilo@elitefoto.no

Glimt fra Eventyrfestivalen 2009.

Få saldo og siste transaksjoner via sms. Send saldo til 04800. Husk å registrere deg i nettbanken først.